

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ
BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE S.A.
ZA III KWARTAŁ 2018 ROKU

LISTOPAD 2018

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za III kwartał 2018 roku

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł			w tys. euro***
	III kwartał narastająco	III kwartał narastająco	III kwartał narastająco	III kwartał narastająco
	okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/01/17 do 30/09/17	okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/01/17 do 30/09/17
dane dotyczące skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego				
Przychody z tytułu odsetek	934 911	994 999	219 798	233 754
Przychody z tytułu opłat i prowizji	481 459	497 011	113 191	116 762
Zysk brutto	631 835	496 924	148 545	116 742
Zysk netto	486 696	372 205	114 422	87 442
Całkowite dochody	517 047	508 084	121 558	119 364
Zmiana stanu środków pieniężnych	199 748	169 100	46 961	39 727
Aktywa razem*	45 163 346	43 037 596	10 573 429	10 318 539
Zobowiązania wobec banków*	2 365 393	1 568 376	553 775	376 028
Zobowiązania wobec klientów*	33 372 336	32 136 698	7 812 974	7 704 979
Kapitał własny	6 843 339	6 706 322	1 602 130	1 556 316
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	122 358	121 287
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	52,38	51,33	12,26	11,91
Łączny współczynnik wypłacalności (w %)*	16,9	17,9	16,9	17,9
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	3,72	2,85	0,87	0,67
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	3,72	2,85	0,87	0,67
dane dotyczące skróconego śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego				
Przychody z tytułu odsetek	934 046	994 034	219 595	233 528
Przychody z tytułu opłat i prowizji	453 917	454 905	106 716	106 871
Zysk brutto	645 564	493 163	151 772	115 858
Zysk netto	500 918	376 094	117 766	88 355
Całkowite dochody	531 401	512 088	124 933	120 304
Zmiana stanu środków pieniężnych	199 748	169 115	46 961	39 730
Aktywa razem*	44 806 389	42 863 964	10 489 860	10 276 910
Zobowiązania wobec banków*	2 365 284	1 568 261	553 749	376 001
Zobowiązania wobec klientów*	33 459 170	32 172 441	7 833 303	7 713 549
Kapitał własny	6 793 428	6 644 126	1 590 445	1 541 883
Kapitał zakładowy	522 638	522 638	122 358	121 287
Liczba akcji (w szt.)	130 659 600	130 659 600	130 659 600	130 659 600
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/euro)	51,99	50,85	12,17	11,80
Łączny współczynnik wypłacalności (w %)*	16,6	17,6	16,6	17,6
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/euro)	3,83	2,88	0,90	0,68
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł/euro)	3,83	2,88	0,90	0,68
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/euro)**	4,11	4,53	0,96	1,05

*Porównywalne dane bilansowe według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku.

** Przedstawione wskaźniki dotyczą odpowiednio: wypłaconej w 2018 roku dywidendy z podziału zysku za 2017 rok oraz wypłaconej w 2017 roku dywidendy z podziału zysku za 2016 rok.

***Kursy użyte do przeliczenia złotych na euro: pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej wg średniego kursu NBP na dzień 30 września 2018 roku – 4,2714 zł (na dzień 31 grudnia 2017 roku: 4,1709 zł; na dzień 30 września 2017 roku: 4,3091 zł); pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych wg kursu stanowiącego średnią arytmetyczną kursów NBP na koniec każdego miesiąca I, II i III kwartału 2018 roku – 4,2535 zł (I, II i III kwartału 2017 roku: 4,2566 zł).

SPIS TREŚCI

Skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat	4
Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	5
Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	6
Skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	7
Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	8
1 Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”)	9
2 Oświadczenie o zgodności	9
3 Znaczące zasady rachunkowości	9
4 Sytuacja makroekonomiczna oraz sytuacja na rynku pieniężnym, walutowym i kapitałowym	26
5 Sytuacja w sektorze bankowym	28
6 Analiza finansowa wyników Grupy Kapitałowej Banku	29
7 Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	36
8 Działalność Grupy	38
9 Rating	46
10 Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych	46
11 Utrata wartości i rezerwy	49
12 Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	50
13 Transakcje nabycia i sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	50
14 Niespłacenienie lub naruszenie postanowień umowy dotyczącej otrzymanego kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego	50
15 Sezonowość lub cykliczność działalności	50
16 Emisje, wykup i spłaty nie udziałowych i kapitałowych papierów wartościowych	50
17 Wyplacone (lub zadeklarowane) dywidendy	50
18 Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym nieujęte w sprawozdaniu finansowym	50
19 Zmiany udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych	51
20 Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej Banku	51
21 Realizacja prognozy wyników na 2018 rok	51
22 Informacja o akcjonariuszach	51
23 Akcje emitenta będące w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej	51
24 Informacja o toczących się postępowaniach sądowych	52
25 Informacja o istotnych transakcjach z podmiotami powiązаныmi zawartych na innych warunkach niż rynkowe	52
26 Informacja o znaczących umowach poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji	52
27 Opis czynników i zdarzeń mogących mieć wpływ na przyszłe wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku	53
Skrócone śródroczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku za III kwartał 2018 roku	54

Skrócony skonsolidowany rachunek zysków i strat

w tys. zł	III kwartał	III kwartał	III kwartał*	III kwartał
	Za okres	okres od 01/07/18 do 30/09/18	okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/07/17 do 30/09/17
Przychody z tytułu odsetek	316 601	934 911	352 780	994 999
Przychody o podobnym charakterze	15 351	42 005	n/d	n/d
Koszty odsetek i koszty o podobnym charakterze	(51 228)	(148 431)	(79 322)	(203 192)
Wynik z tytułu odsetek	280 724	828 485	273 458	791 807
Przychody z tytułu opłat i prowizji	158 260	481 459	164 929	497 011
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(23 164)	(65 951)	(18 732)	(61 148)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	135 096	415 508	146 197	435 863
Przychody z tytułu dywidend	486	9 436	249	9 197
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	94 452	287 195	93 525	246 456
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^a	8 534	87 727	12 942	28 803
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^b	3 372	10 164	-	3 377
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	3 682	2 891	6 445
Pozostałe przychody operacyjne	4 602	27 372	7 913	24 835
Pozostałe koszty operacyjne	(8 258)	(22 129)	(6 694)	(24 789)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(3 656)	5 243	1 219	46
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(258 706)	(847 676)	(260 266)	(857 708)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(16 793)	(54 154)	(18 566)	(54 045)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	-	(836)	10 514	10 544
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ^c	(19 215)	(51 739)	(22 048)	(64 754)
Zysk operacyjny	224 294	693 035	240 115	556 031
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(246)	9	6	271
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(19 276)	(61 209)	(19 267)	(59 378)
Zysk brutto	204 772	631 835	220 854	496 924
Podatek dochodowy	(46 288)	(145 139)	(49 288)	(124 719)
Zysk netto	158 484	486 696	171 566	372 205
W tym:				
Zysk netto należny udziałowcom jednostki dominującej (w tys.)		486 696		372 205
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)		130 659 600		130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)		3,72		2,85
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)		3,72		2,85

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{a)} Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^{b)} Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^{c)} Odpowiada pozycji 'Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne' według MSR 39.

Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

w tys. zł	III kwartał	III kwartał narastająco	III kwartał*	III kwartał narastająco*
	okres od 01/07/18 do 30/09/18	okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/07/17 do 30/09/17	okres od 01/01/17 do 30/09/17
Zysk netto	158 484	486 696	171 566	372 205
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przekwalifikowane do rachunku zysków i strat:				
Wycena aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ^d	(7 562)	30 225	51 829	134 137
Różnice kursowe	(106)	126	102	(141)
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przekwalifikowane do rachunku zysków i strat:				
Zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	1 883
Pozostałe całkowite dochody po opodatkowaniu	(7 668)	30 351	51 931	135 879
Całkowite dochody ogółem	150 816	517 047	223 497	508 084
W tym:				
Całkowite dochody należne udziałowcom jednostki dominującej	150 816	517 047	223 497	508 084

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^d)Odpowiada pozycji 'Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)' według MSR 39.

Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Stan na dzień	30.09.2018	31.12.2017*
<i>w tys. zł</i>			
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym		661 547	462 126
Należności od banków		880 079	836 774
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		4 196 415	2 179 925
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^e		15 487 391	17 439 439
Inwestycje kapitałowe wyceniane metodą praw własności		10 431	10 664
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^f		52 409	26 500
Należności od klientów		21 604 151	19 849 033
Rzeczowe aktywa trwałe		360 588	376 775
Wartości niematerialne		1 373 034	1 352 413
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1 352	667
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		191 926	175 904
Inne aktywa		344 023	325 448
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia		-	1 928
Aktywa razem		45 163 346	43 037 596
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków		2 365 393	1 568 376
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu		1 266 066	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	50 191
Zobowiązania wobec klientów		33 372 336	32 136 698
Rezerwy		37 097	18 300
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		36 920	52 340
Inne zobowiązania		1 242 195	919 593
Zobowiązania razem		38 320 007	36 098 713
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy		522 638	522 638
Kapitał zapasowy		3 003 290	3 003 969
Kapitał z aktualizacji wyceny		20 311	(9 118)
Pozostałe kapitały rezerwowe		2 886 644	2 895 598
Zyski zatrzymane		410 456	525 796
Kapitał własny razem		6 843 339	6 938 883
Zobowiązania i kapitał własny razem		45 163 346	43 037 596

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{e)}Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

^{f)}Odpowiada pozycji 'Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Skrócone skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2018 roku	522 638	3 003 969	(9 118)	2 895 598	525 796	-	6 938 883
Zmiany wynikające z zastosowania MSSF 9**	-	-	(796)	-	(74 784)	-	(75 580)
Stan na 1 stycznia 2018 roku z uwzględnieniem zmian wynikających z zastosowania MSSF 9	522 638	3 003 969	(9 914)	2 895 598	451 012	-	6 863 303
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	30 225	126	486 696	-	517 047
zysk netto	-	-	-	-	486 696	-	486 696
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	126	-	-	126
wycena aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ⁹	-	-	30 225	-	-	-	30 225
Dywidendy do wypłaty	-	-	-	-	(537 011)	-	(537 011)
Transfer na kapitały	-	(679)	-	(9 080)	9 759	-	-
Stan na 30 września 2018 roku	522 638	3 003 290	20 311	2 886 644	410 456	-	6 843 339

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	134 137	1 742	372 205	-	508 084
zysk netto	-	-	-	-	372 205	-	372 205
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(141)	-	-	(141)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	134 137	-	-	-	134 137
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	1 883	-	-	1 883
Dywidendy wypłacone	-	(129)	-	-	(592 083)	-	(592 212)
Transfer na kapitały	-	1 016	-	11 201	(12 217)	-	-
Stan na 30 września 2017 roku*	522 638	3 003 969	(80 706)	2 897 987	362 434	-	6 706 322

<i>w tys. zł</i>	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Udziały nie- sprawujące kontroli	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	3 003 082	(214 843)	2 885 044	594 529	-	6 790 450
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	205 725	(648)	535 566	-	740 643
zysk netto	-	-	-	-	535 566	-	535 566
różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	(314)	-	-	(314)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	205 725	-	-	-	205 725
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(334)	-	-	(334)
Dywidendy wypłacone	-	(129)	-	-	(592 081)	-	(592 210)
Transfer na kapitały	-	1 016	-	11 202	(12 218)	-	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku*	522 638	3 003 969	(9 118)	2 895 598	525 796	-	6 938 883

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Wpływ zmiany zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został zaprezentowany w nocie 3.

⁹Odpowiada pozycji 'Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)' według MSR 39.

Skrócone skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

<i>w tys. zł</i>	III kwartał narastająco okres od 01/01/18 do 30/09/18	III kwartał narastająco* okres od 01/01/17 do 30/09/17
Stan środków pieniężnych na początek okresu sprawozdawczego	514 585	672 882
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	821 690	894 014
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	(48 995)	(33 047)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	(572 947)	(691 867)
Stan środków pieniężnych na koniec okresu sprawozdawczego	714 333	841 982
Zmiana stanu środków pieniężnych	199 748	169 100

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

1 Informacje ogólne o Banku i Grupie Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. („Grupa”)

Bank Handlowy w Warszawie S.A. („Jednostka dominująca”, „Bank”) ma siedzibę w Warszawie przy ul. Senatorskiej 16, 00-923 Warszawa. Bank został powołany aktem notarialnym z dnia 13 kwietnia 1870 roku i jest zarejestrowany w Rejestrze Przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy w Warszawie, pod numerem KRS: 0000001538.

Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000013037 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 526-030-02-91.

Czas trwania jednostki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy jest nieoznaczony.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 522 638 400 zł i podzielony jest na 130 659 600 akcji zwykłych na okaziciela, o wartości nominalnej 4,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Grupa jest członkiem Citigroup Inc. Jednostką dominującą dla Banku jest Citibank Overseas Investment Corporation z siedzibą w New Castle, USA. Citibank Overseas Investment Corporation jest podmiotem zależnym od Citibank N.A. z siedzibą w Nowym Jorku, USA, który jest jednostką dominującą najwyższego szczebla.

Bank Handlowy w Warszawie S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, oferującym szeroki zakres usług bankowych dla osób fizycznych i prawnych. Bank jest również 100 % akcjonariuszem Domu Maklerskiego Banku Handlowego S.A., prowadzącego działalność maklerską w zakresie szerokiego katalogu instrumentów finansowych oraz usług, skierowanych zarówno do osób fizycznych oraz prawnych.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. obejmuje dane Banku - jednostki dominującej oraz jednostek od niego zależnych (razem zwanych dalej Grupą).

Struktura jednostek Grupy w III kwartale 2018 roku nie uległa zmianie w porównaniu do roku 2017.

W skład Grupy wchodzi Bank oraz następujące jednostki zależne:

Nazwa jednostki	Siedziba	Udział w kapitale / w głosach na WZ (w %)	
		30.09.2018 r.	31.12.2017
Jednostki konsolidowane metodą pełną			
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00
Handlowy Investments S.A.	Luksemburg	100,00	100,00
PPH Spomasz Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	100,00	100,00
Jednostki wyceniane metodą praw własności			
Handlowy-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	100,00

2 Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości MSR 34 „Śródroczna Sprawozdawczość Finansowa”, który został zatwierdzony przez Unię Europejską i z innymi obowiązującymi przepisami.

Nie zawiera ono wszystkich informacji wymaganych dla pełnego rocznego sprawozdania finansowego i powinno być czytane łącznie z rocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r., poz. 757) Bank jest zobligowany do publikacji wyników finansowych za okres 9 miesięcy, kończący się 30 września 2018 roku, który jest uznawany za bieżący śródroczny okres sprawozdawczy.

3 Znaczące zasady rachunkowości

Zasady rachunkowości przyjęte przy sporządzeniu skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za III kwartał 2018 roku są zgodne z zasadami rachunkowości przyjętymi i opisanymi w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku za wyjątkiem zmian zasad rachunkowości od 1 stycznia 2018 r. opisanych w dalszej części i wynikających z wdrożenia MSSF 9 Instrumenty finansowe oraz MSSF 15 Przychody z umów z klientami.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało przygotowane za okres od 1 stycznia 2018 roku do 30 września 2018 roku oraz od 1 lipca 2018 roku do 30 września 2018 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania

z sytuacji finansowej według stanu na dzień 30 września 2018 roku. Porównawcze dane finansowe zostały zaprezentowane za okres od 1 stycznia 2017 roku do 30 września 2017 roku oraz od 1 lipca 2017 roku do 30 września 2017 roku, a dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy zostało sporządzone w złotych polskich (waluta prezentacji) w zaokrągleniu do tysiąca złotych.

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumentów pochodnych, a także inwestycji kapitałowych (akcje i udziały mniejszościowe) oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu (kredyty i pożyczki, pozostałe zobowiązania finansowe) lub w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Sporządzenie skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy zgodnie z MSSF wymaga od kierownictwa dokonania pewnych szacunków oraz przyjęcia związanych z nimi założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Przy sporządzeniu tego sprawozdania Grupa przyjęła te same zasady oszacowania, które zastosowano do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku z uwzględnieniem przyczyn oraz źródeł niepewności przewidywanych na dzień bilansowy oraz z uwzględnieniem zmian wynikających z MSSF 9 i MSSF 15.

Szacunki i związane z nimi założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które w danych warunkach uznane zostaną za właściwe i które stanowią podstawę do dokonania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których wartości nie można określić w sposób jednoznaczny na podstawie innych źródeł. Rzeczywiste wartości mogą się jednak różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty szacunków ujmowane są w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku, jeżeli korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeżeli korekta wpływa zarówno na bieżący, jak i przyszłe okresy.

Standardy i interpretacje zatwierdzone, lecz jeszcze nieobowiązujące, które mogą mieć wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy to:

- MSSF 16 „Leasing”, zatwierdzony przez Unię Europejską do stosowania od 1 stycznia 2019 r., zastąpi dotychczasowy MSR 17. Nowy standard przedstawia zmienione, kompleksowe podejście do identyfikacji umów leasingu i ich ujmowania w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. MSSF 16 wprowadza model kontroli, który jest metodą identyfikacji umów leasingu w odróżnieniu od umów o świadczenie usług. Rozróżnienie to skupia się na ocenie, czy w ramach kontraktu identyfikowany jest składnik aktywów kontrolowany przez klienta. Standard wprowadza istotne zmiany w obszarze ujęcia po stronie leasingobiorcy – przestaje istnieć podział na umowy leasingu operacyjnego oraz leasingu finansowego, natomiast powstaje konieczność ujmowania w aktywach prawa do użytkowania przedmiotu leasingu, a w pasywach zobowiązania leasingowego. Grupa kontynuuje prace nad wdrożeniem nowego standardu i uważa, że jego zastosowanie wpłynie na ujmowanie, prezentację i wycenę aktywów będących przedmiotem leasingu operacyjnego wraz z odpowiadającymi im zobowiązaniami. Grupa, na podstawie dotychczas wykonanych prac, zidentyfikowała kontrakty objęte wymogami MSSF 16 w obszarze nieruchomości i jest w trakcie szacowania wpływu zmiany sposobu ujęcia tych kontraktów na sprawozdanie finansowe. Dodatkowo Grupa analizuje kontrakty zidentyfikowane w innych obszarach, celem stwierdzenia czy podlegają wymogom MSSF 16.
- Zmiany do MSSF 9. Zmiana dotyczy uregulowania sytuacji, w której przedpłata należności kredytowej skutkuje spłatą kwot istotnie niższą niż kwoty należne; w przypadku, gdy ta różnica jest uzasadniona, nie zaburza ona testu SPPI – zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe,

Pozostałe zmiany standardów oczekujące na zatwierdzenie przez Unię Europejską, w tym:

- interpretacja KIMSF 23 precyzująca sposób wyceny niepewności wynikających z rozwiązań zastosowanych w ramach stosowania MSR 12 „Podatek dochodowy”, co do których nie ma pewności, że są właściwe z punktu widzenia władz podatkowych,
- MSSF 17 „Ubezpieczenia” zastępujący dotychczas obowiązujący MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i wprowadzający kompleksowe uregulowania w obszarze rachunkowego podejścia do umów ubezpieczeniowych, a w szczególności wyceny wynikających z nich zobowiązań. Standard eliminuje dotychczas dopuszczaną przez MSSF 4 różnorodność w ujęciu rachunkowym umów ubezpieczeniowych ze względu na krajowe jurysdykcje,
- szereg cyklicznych zmian standardów 2015-2017 w tym: MSSF 3 i MSSF 11 w zakresie wyceny udziału w przypadku objęcia kontroli nad wspólnym przedsięwzięciem, MSR 12 w zakresie ujęcia efektu podatkowego dywidendy w wyniku, MSR 23 w zakresie traktowania kosztów finansowania,
- zmiany do MSR 28 w zakresie wyceny długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach,
- zmiany MSR 19 w zakresie ograniczeń, rozliczeń i zmian w programach określonych świadczeń wskazujące konieczność ustalania kosztów bieżących świadczeń oraz odsetek netto z zastosowaniem założeń przyjętych do wyceny zobowiązania lub aktywa z tytułu określonych świadczeń dla okresu po zmianie,

- zmiany w założeniach koncepcyjnych wprowadzające kompleksowe wskazania w zakresie raportowania finansowego, m.in. regulujące obszar wyceny i jej podstawy, prezentacji i ujawnień, wyłączenia składników aktywów i zobowiązań z bilansu, a także aktualizację i wyjaśnienia określonych pojęć,

nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Standardy obowiązujące od 1 stycznia 2018:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe”. Opisany w dalszej części sprawozdania.
- MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”. Opisany w dalszej części sprawozdania.
- Interpretacja KIMSF 22 precyzująca zasady określania kursu walutowego w przypadku ujmowania niemonetarnych aktywów lub zobowiązań przy zaliczkowych płatnościach otrzymanych lub zapłaconych, zanim ujęty zostanie związany z nimi składnik aktywów, koszt lub przychód. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiana MSR 40 precyzująca warunki klasyfikacji nieruchomości inwestycyjnych. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Szereg cyklicznych zmian standardów 2014-2016, w tym: MSSF 1 odnośnie określonych wyłączeń przy pierwszorazowym stosowaniu MSSF. Bez wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiany do MSSF 2 odnośnie klasyfikacji i wyceny transakcji płatności w formie akcji, a w szczególności płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych. Bez istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
- Zmiana MSSF 4 zakładająca tymczasowe zwolnienie ze stosowania MSSF 9 dla jednostek, które głównie generują kontrakty uregulowane w MSSF 4, skutkująca ograniczeniem zmienności wyniku tych jednostek. Bez wpływu na sprawozdanie finansowe.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Od 1 stycznia 2018 Grupa stosuje MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, przyjęty do stosowania przez Komisję Europejską w dniu 22 listopada 2016 (Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 2016/2067/EU), który zastąpił MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”.

Klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych

MSSF 9 wprowadza w tym obszarze następujące zmiany, istotne z punktu widzenia Grupy:

- Standard wprowadza trzy kategorie instrumentów finansowych:
  - aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
  - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
  - aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów finansowych do poszczególnych kategorii w dacie początkowego ujęcia biorąc pod uwagę dwa kryteria:
  - **model biznesowy** w zakresie zarządzania danym składnikiem aktywów, który decyduje o tym, czy przepływy pieniężne będą pochodzić z uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ze sprzedaży aktywów finansowych, czy z obu tych źródeł oraz
  - **charakterystykę umownych przepływów pieniężnych** dla danego składnika aktywów finansowych, którą ocenia się stosując tzw. test SPPI (solely payment of principal and interest), w ramach którego ustala się, czy umowne przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Uznaje się, że test ten zdany jest jeśli ww. przepływy stanowią wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe, inne podstawowe rodzaje ryzyka związane z udzielaniem kredytów (np. ryzyko płynności), koszty (np. koszty administracyjne) związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych przez określony okres czasu oraz marżę zysku.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy, Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych wg zamortyzowanego kosztu.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, a model biznesowy odpowiada pozyskiwaniu przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz sprzedaży, Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Jeżeli spełniony jest test SPPI, lecz model biznesowy odpowiada innym celom niż wcześniej wymienione, lub gdy test SPPI nie jest spełniony (niezależnie od modelu biznesowego) Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Model biznesowy

W odniesieniu do modelu biznesowego, na podstawie przyjętego dotąd oraz planowanego sposobu zarządzania portfelami aktywów finansowych pod względem sposobu realizacji przepływów z grup aktywów, Grupa udziela kredytów i innych form finansowania dotychczas klasyfikowanych jako kredyty i należności wg MSR 39 w celu uzyskiwania przepływów kapitałowych i odsetkowych (model przepływów kontraktowych), a sprzedaże wierzytelności mają charakter

incydentalny i dotyczą ekspozycji o pogorszonej jakości kredytowej. W konsekwencji Grupa nie dokonała zmiany w wycenie instrumentów w tym portfelu w porównaniu do MSR 39 i wycenia je według zamortyzowanego kosztu.

Instrumenty dłużne w portfelu przeznaczone do obrotu odpowiadają charakterystyce modelu biznesowego zakładającego częste sprzedaże i nabycia instrumentów zgodnie z krótkoterminowymi oczekiwaniami oraz wzorcami generowania zysku (model aktywów przeznaczonych do obrotu). W konsekwencji Grupa wycenia te instrumenty w wartości godziwej przez wynik finansowy, podobnie jak wg MSR 39.

Instrumenty dłużne ujmowane wg MSR 39 w portfelu dostępnych do sprzedaży odpowiadają modelowi biznesowemu, w ramach którego, instrumenty są zarządzane na bazie przepływów kontraktowych oraz sprzedaży (model przepływów kontraktowych i sprzedaży), zatem zgodnie z MSSF 9 instrumenty te klasyfikowane są do portfela aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.

Charakterystyka umownych przepływów pieniężnych

Grupa dokonała szczegółowej analizy konstrukcji zapisów umownych oraz praktyk w zakresie ustalenia wynagrodzenia, celem stwierdzenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umów stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek (test SPPI). W wyniku tej analizy oraz w wybranych przypadkach z zastosowaniem tzw. testu benchmark (analiza niedopasowania typu stopy procentowej do częstotliwości jej aktualizacji), Grupa, nie zidentyfikowała składników aktywów finansowych niespełniających kryteriów testu SPPI, za wyjątkiem portfela aktywów, których oprocentowanie zawiera w swojej formule mnożnik. Dotyczy to w szczególności portfela kart kredytowych. Oprocentowanie karty kredytowej, oparte jest o analizę cen analogicznych produktów oraz odzwierciedla wynagrodzenie za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku. Stosowanie mnożnika w formule oprocentowania wynika z obecnego i historycznego sposobu określania przez ustawodawcę formuły maksymalnej dopuszczalnej wysokości odsetek. Na potrzeby niniejszego sprawozdania, Grupa prezentuje te ekspozycje w kategorii wycenianych wg zamortyzowanego kosztu. Grupa jest w trakcie dokonywania zmian dokumentacji klientowskiej mającej na celu wprowadzenie do dokumentacji wewnętrznej stawki maksymalnej, obowiązującej i stosowanej niezależnie od stawki ustawowej i ograniczającej zmienność kontraktowych przepływów pieniężnych zgodnie z MSSF 9.

W efekcie powyższych analiz, Grupa nie zidentyfikowała zmian w sposobie wyceny aktywów finansowych wynikających z kryterium charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Zgodnie z wymogami MSSF 9 instrumenty kapitałowe (akcje i udziały mniejszościowe) powinny być wyceniane w wartości godziwej. MSSF 9 zakłada, że po dacie pierwszego zastosowania, dalsze zmiany wartości godziwej ujmowane są w rachunku zysków i strat, dopuszcza jednak możliwość nieodwołalnego wyboru ujmowania tych zmian w pozostałych całkowitych dochodach, bez możliwości późniejszego przekwalifikowania do rachunku wyników. W przypadku wyboru tej opcji, dywidendy, co do zasady, ujmowane są w rachunku wyników. Grupa zdecydowała o ujmowaniu zmian wartości godziwej w rachunku wyników.

Rachunkowość zabezpieczeń

W ramach rachunkowości zabezpieczeń MSSF 9 zwiększa zakres instrumentów, które mogą być uznane jako zabezpieczane lub zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń. Warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń jest ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną, bez konieczności retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia. Jednocześnie MSSF 9 czasowo zezwala na stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Grupa skorzystała z tej opcji.

Utrata wartości

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (ECL) zgodnie z MSSF 9 są wyznaczane z uwzględnieniem klasyfikacji ekspozycji do jednego z trzech Etapów (ang. Stage):

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia
  - strata szacowana w horyzoncie 12 miesięcy (jest to część strat kredytowych oczekiwanych dla całego okresu narażenia na ryzyko, wynikająca z niewykonania zobowiązania w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego),
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego
  - straty kredytowe szacuje się dla całego okresu trwania ekspozycji,
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości
  - straty kredytowe szacowane jak dla aktywów z utratą wartości.

Co do zasady, wszystkie ekspozycje udzielone nowo pozyskanym klientom (z wyłączeniem aktywów POCI) klasyfikowane są jako ekspozycje Etapu 1.

W ramach analizy ryzyka, dokonywana jest identyfikacja istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz ocena przesłanek i dowodów wystąpienia utraty wartości, przy uwzględnieniu zaistniałych i przyszłych zdarzeń, w tym czynników makroekonomicznych prezentowanych w scenariuszach przygotowywanych cyklicznie przez Głównego Ekonomistę.

Istotny Wzrost Ryzyka Kredytowego - Klienci Bankowości Instytucjonalnej

W celu dokonania oceny czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego Bank cyklicznie, w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz bieżącego procesu monitorowania, analizuje zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej, dokonując porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania dla ekspozycji kredytowej z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia.

Ocena zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej dokonywana w ramach procesu klasyfikacji wewnętrznej oraz procesu monitorowania uwzględnia:

- czynniki jakościowe (w tym sygnały Wczesnego Ostrzegania),
- informacje ilościowe (obejmujące m.in. Rating Ryzyka Dłużnika),
- oczekiwany okres życia ekspozycji,
- ewentualne przyznanie klientowi, ze względów ekonomicznych lub umownych, udogodnień (w zakresie warunków finansowych) wynikających z jego trudności finansowych, których w innym przypadku Bank by nie udzielił (gdy udogodnienia te nie implikują pogorszenia przyszłych strumieni płatności).

Istotny Wzrost Ryzyka Kredytowego - Klienci Bankowości Detalicznej

W celu dokonania oceny czy nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego, Bank uwzględnia:

- czynniki ilościowe - w ramach procesu analiz zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania dla danej ekspozycji kredytowej, Bank dokonuje porównania bieżącej oceny ryzyka niewykonania zobowiązania dla ekspozycji kredytowej, z oceną ryzyka niewykonania zobowiązania dokonaną w momencie początkowego ujęcia,
- czynniki jakościowe, do których należą bieżąca długość okresu przeterminowania produktu kredytowego, dokonane czynności miękkiej restrukturyzacji oraz fakt braku dostępności informacji o prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania.

W przypadku zidentyfikowania istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oczekiwana strata, będąca podstawą określenia poziomu odpisu z tytułu utraty wartości, wyznaczana jest w całym okresie życia ekspozycji. W przypadku ekspozycji ratalnych jest to okres do umownej daty zapadalności. Dla ekspozycji odnawialnych, kontraktowy termin zapadalności nie jest określony, w zastępstwie wyznaczany jest tzw. behawioralny termin zapadalności będący wynikiem empirycznej estymacji czasu życia produktu kredytowego.

W ramach oceny adekwatności stosowanej metodyki służącej wyznaczeniu utraty wartości oraz rezerwy dla obu segmentów, tj. detalicznego i bankowości instytucjonalnej, Bank regularnie, co najmniej raz w roku, przeprowadza analizę w celu weryfikacji, w jakim stopniu dokonane odpisy aktualizujące miały odzwierciedlenie w rzeczywistości poniesionych stratach. Dodatkowo modele używane do wyznaczania rezerw podlegają ocenie niezależnego Biura Walidacji Modeli.

Klienci Bankowości Instytucjonalnej

Klienci Instytucjonalni są oceniani indywidualnie pod kątem występowania przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek i dowodów utraty wartości w celu nadania właściwej klasyfikacji wewnętrznej oraz przypisania ekspozycji kredytowej do właściwego Etapu zgodnie z MSSF 9. Ocena przesłanek istotnego wzrostu ryzyka kredytowego oraz przesłanek utraty wartości odbywa się na bazie ciągłej w ramach procesów wczesnego ostrzegania i procesu klasyfikacji wewnętrznej. Proces klasyfikacji wewnętrznej stanowi wieloczynnikową i całościową analizę ryzyka kredytowego oraz jest elementem wspierającym monitorowanie portfela i zarządzanie procesem naprawczym.

Wartość odpisów z tytułu utraty wartości kredytowych ekspozycji bilansowych oraz rezerw dla kredytowych ekspozycji pozabilansowych jest określana miesięcznie dla każdego klienta, w celu naliczania, utrzymywania i raportowania informacji o utracie wartości i rezerwach MSSF 9 dla ekspozycji Klientów Instytucjonalnych. Stosowane algorytmy zależą od przypisania klienta do Etapu klasyfikacji zgodnie z MSSF 9 oraz sposobu zarządzania danym klientem (klienci zarządzani na bazie klasyfikacji lub klienci zarządzani na bazie przeterminowania).

Straty z tytułu utraty wartości lub rezerwy dla ekspozycji kredytowych są rozpoznawane i wyliczane na podstawie bieżącej wartości projektowanych przepływów pieniężnych oczekiwanych w okresie kredytowania. Straty są obliczane na podstawie indywidualnych prognoz przepływów pieniężnych, wynikających m.in. ze spłaty przez kredytobiorcę lub egzekucji zabezpieczeń. Prognozowane przepływy pieniężne dotyczą spłat zarówno kapitału jak i odsetek.

Klienci Bankowości Detalicznej

W przypadku ekspozycji detalicznych poziom odpisów wyznaczany jest na poziomie poszczególnych ekspozycji kredytowych, a następnie agregowany do poziomu portfeli produktowych. Poziom rezerwy związanej z ryzykiem kredytowym odzwierciedla oczekiwaną kwotę strat kredytowych w horyzoncie czasowym zależnym od Etapu raportowania ekspozycji. W zakresie obejmowanym przez model utraty wartości, znajdują się:

- kredyty gotówkowe,
- kredyty hipoteczne,
- karty kredytowe wraz z produktami powiązаныmi (plany spłat ratalnych) oraz
- odnawialne linie kredytowe.

Zasady klasyfikacji ekspozycji do Etapów oparte są na istniejących w Banku procesach zarządzania ryzykiem kredytowym, w szczególności, co do zasady na cyklicznej analizie ryzyka klienta. Obejmuje on kryteria ilościowe związane z określeniem prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez klienta (PD) w ramach posiadanych produktów

kredytowych oraz kryteria jakościowe. Wartość PD wyznaczana jest na poziomie klienta, w horyzoncie 12 miesięcznym, na podstawie zestawu modeli statystycznych. Są to modele scoringowe: demograficzny, behawioralny oraz wykorzystujący dane pochodzące z Biura Informacji Kredytowej. Modele te współpracują w oparciu o tzw. logikę integracyjną, której zadaniem jest dostarczenie najlepszej prognozy wartości PD dla dostępnego w przypadku danego klienta, zestawu wartości modeli cząstkowych.

Zastosowanie MSSF 9 po raz pierwszy

Wpływ wdrożenia MSSF 9

Grupa podjęła decyzję o skorzystaniu z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Jednocześnie Grupa wprowadziła zmiany w sprawozdaniu finansowym w celu dostosowania prezentacji danych finansowych do nowych kategorii wprowadzonych przez MSSF 9. Różnice w wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte, jako element wyniku z lat ubiegłych oraz kapitału z aktualizacji wyceny w kapitałach własnych na dzień 1 stycznia 2018 r.

Poniżej przedstawiono wpływ wdrożenia MSSF 9 na klasyfikację i wycenę aktywów finansowych wg stanu na dzień 1 stycznia 2018 r. (dane w tys. zł).

Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 01.01.2018	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa MSSF 9
Aktywa	Aktywa					
Należności od banków i klientów	Należności od banków i klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	20 685 807	(87 360)	20 598 447
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Cena nabycia pomniejszona o odpisy aktualizujące	Wartość godziwa przez wynik finansowy	26 500	16 064	42 564
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	175 904	18 602	194 506
Aktywa razem				20 888 211	(52 694)	20 835 517

Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 01.01.2018	Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wpływ wdrożenia MSSF 9	Wartość bilansowa MSSF 9
Zobowiązania	Zobowiązania					
Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	12 789	22 886	35 675
Zobowiązania razem				12 789	22 886	35 675
Kapitały Grupy				6 938 883	(75 580)	6 863 303

Zatem łączny wpływ wdrożenia MSSF 9 na kapitały Grupy jest ujemny i wynosi 75 580 tys. zł.

W związku z weryfikacją poprawności klasyfikacji ekspozycji wybranych klientów korporacyjnych do odpowiednich etapów pomiaru utraty wartości, Bank dokonał zmiany oszacowania wpływu wdrożenia MSSF 9 w porównaniu do przedstawionego w Skonsolidowanym Raporcie Rocznym za 2017 r. W wyniku zmiany ww. oszacowania, kapitały Grupy zostały dodatkowo pomniejszone o 13 989 tys. zł (z uwzględnieniem efektu podatkowego).

Powyżej zaprezentowany wpływ wdrożenia MSSF 9 po raz pierwszy wynika głównie z:

- zmiany sposobu ustalania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych i zobowiązań pozabilansowych, opisanej szczegółowo wcześniej oraz,
- zmiany klasyfikacji i wyceny mniejszościowych instrumentów kapitałowych, które zgodnie z wymogami MSSF 9 zostały zaklasyfikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy. Przed wdrożeniem MSSF 9, Grupa klasyfikowała udziały mniejszościowe jako Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży i wyceniała w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące.

Tak ustalony negatywny wpływ zastosowania MSSF 9, obliczony na dzień 1 stycznia 2018 roku, w odniesieniu do współczynnika kapitału Tier 1 oraz współczynnika kapitałowego (TCR) wynosi 26 p.b.

Grupa zdecydowała, że dla potrzeb oceny adekwatności kapitałowej, w oparciu o Artykuł 1 paragraf 9 Rozporządzenia (UE) 2017/2395 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2017 roku zmieniającego Rozporządzenie (UE) nr 575/2013, nie będzie stosowała okresu przejściowego i ujęła jednorazowo wpływ na kapitał związany z wdrożeniem MSSF 9.

Dodatkowe ujawnienia związane z zastosowaniem MSSF 9 po raz pierwszy

Poniżej przedstawiono ujawnienia dotyczące wpływu zastosowania przez Grupę MSSF 9 po raz pierwszy na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Ujawnienia na moment pierwszego zastosowania MSSF 9 kategorii wyceny aktywów i zobowiązań finansowych i ich wartości bilansowych wg MSR 39 oraz nowych kategorii wyceny aktywów i zobowiązań finansowych i ich wartości bilansowych wg MSSF 9 przedstawia tabela poniżej:

w tys. zł		Kategoria wyceny MSR 39	Kategoria wyceny MSSF 9	Wartość bilansowa MSR 39	Wartość bilansowa MSSF 9
Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2017	Pozycja skonsolidowanego sprawozdania finansowego na dzień 01.01.2018				
Aktywa finansowe	Aktywa finansowe				
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	462 126	462 126
Należności od banków	Należności od banków	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	836 774	835 538
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Wartość godziwa przez wynik finansowy	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowa)	2 179 925	2 179 925
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	Wartość godziwa przez pozostałe całkowite dochody	Wartość godziwa przez pozostałe całkowite dochody	17 439 439	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	Cena nabycia pomniejszona o odpisy aktualizujące	Wartość godziwa przez wynik finansowy	26 500	42 564
Należności od klientów	Należności od klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	19 849 033	19 762 909
Inne aktywa (finansowe)	Inne aktywa (finansowe)	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	263 119	263 119
Zobowiązania finansowe	Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania wobec banków	Zobowiązania wobec banków	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	1 568 376	1 568 376
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	Wartość godziwa przez wynik finansowy	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowa)	1 353 215	1 353 215
Pochodne instrumenty zabezpieczające	Pochodne instrumenty zabezpieczające	Wartość godziwa przez wynik finansowy	Wartość godziwa przez wynik finansowy (obowiązkowa)	50 191	50 191
Zobowiązania wobec klientów	Zobowiązania wobec klientów	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	32 136 698	32 136 698
Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe	Zamortyzowany koszt	Zamortyzowany koszt	12 789	35 675

Poniżej przedstawiono zmiany w prezentacji rachunku zysków i strat związane z wdrożeniem MSSF 9. Zmiany dotyczą wybranych pozycji rachunku zysków i strat i są to zmiany nazewnictwa, bez wpływu na prezentowane wartości:

w tys. zł		Wartość wg MSR 39	Wartość wg MSSF 9
Pozycja skonsolidowanego rachunku zysków i strat za III kwartał 2017	Pozycja skonsolidowanego rachunku zysków i strat za III kwartał 2018	III kwartał narastająco 2017	III kwartał narastająco 2018
Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	28 803	87 727
Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 377	10 164
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(64 754)	(51 739)

Uzgodnienie pomiędzy wartością bilansową aktywów i zobowiązań finansowych wycenionych zgodnie z MSR 39, a ich wartościami bilansowymi ustalonymi zgodnie z MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, przedstawia tabela poniżej:

<i>w tys. zł</i>	Wartość bilansowa MSR 39	Reklasyfikacja	Zmiana wyceny	Wartość bilansowa MSSF 9
Aktywa finansowe				
Wycena według zamortyzowanego kosztu				
Należności od banków				
Bilans otwarcia	836 774			
Zmiana wyceny		-	(1 236)	
Bilans zamknięcia				835 538
Należności od klientów				
Bilans otwarcia	19 849 033			
Zmiana wyceny		-	(86 124)	
Bilans zamknięcia				19 762 909
Dostępne do sprzedaży				
Dłużne papiery wartościowe				
Bilans otwarcia	17 439 439			
Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody		(17 439 439)	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				-
Inwestycje kapitałowe i pozostałe				
Bilans otwarcia	26 500			
Reklasyfikacja do wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy		(26 500)	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				-
Wycena w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody				
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe				
Bilans otwarcia	-			
Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży		17 439 439	-	
Zmiana wyceny		-	-	
Bilans zamknięcia				17 439 439
Wartość godziwa przez wynik finansowy				
Inwestycje kapitałowe i pozostałe				
Bilans otwarcia	-			
Reklasyfikacja z dostępnych do sprzedaży		26 500	-	
Zmiana wyceny		-	16 064	
Bilans zamknięcia				42 564
Zobowiązania finansowe				
Rezerwy na udzielone zobowiązania pozabilansowe				
Bilans otwarcia	12 789			
Zmiana wyceny		-	22 886	
Bilans zamknięcia				35 675

„Zmiana wyceny” w powyższej tabeli dotyczy wzrostu wartości odpisów związanego z wdrożeniem modelu strat oczekiwanych, zgodnie z MSSF 9, dla należności od banków i klientów w łącznej kwocie 87 360 tys. zł oraz na zobowiązania pozabilansowe w kwocie 22 886 tys. zł.

Dodatkowo dla inwestycji kapitałowych, w pozycji dot. zmiany wyceny, Grupa ujęła różnicę pomiędzy wartością bilansową wg MSR 39 a wartością ustaloną zgodnie z MSSF 9 z zastosowaniem wyceny w wartości godziwej.

Ponadto Grupa dokonała reklasyfikacji aktywów finansowych do nowych kategorii wymaganych wg MSSF 9. Reklasyfikacje dotyczyły w szczególności wykazania portfela dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży w kategorii wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, oraz instrumentów kapitałowych klasyfikowanych uprzednio jako dostępne do sprzedaży, do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments, na datę pierwszego zastosowania MSSF9, wartość należności w Etapie 3 prezentacyjnie powinna zostać powiększona o naliczone odsetki kontraktowe w łącznej kwocie 433 123 tys. PLN. Konsekwencją takiej prezentacji należności jest wzrost rezerw kredytowych o analogiczną kwotę. Zmiana ta nie ma wpływu na wartość netto należności zakwalifikowanych do Etapu 3, a tym samym na kapitały własne na dzień przejścia na MSSF 9 tj. 1 stycznia 2018 roku.

Uzgodnienie odpisów z tytułu utraty wartości utworzonych zgodnie z MSR 39 oraz rezerw utworzonych zgodnie z MSR 37 z wartościami odpisów z tytułu utraty wartości wg MSSF 9, na datę pierwszego zastosowania MSSF 9, przedstawia tabela poniżej:

<i>w tys. zł</i>	Wartość odpisów aktualizujących wg MSR 39 oraz rezerw wg MSR 37	Reklasyfikacja	Zmiana wyceny	Wartość odpisów aktualizujących MSSF 9
Kategoria wyceny				
Pożyczki i należności (MSR 39)/ Wycena według zamortyzowanego kosztu (MSSF 9)				
Należności od banków	1 111		1 236	2 347
Należności od klientów	587 783	(5 178)*	86 124	668 729
	588 894	(5 178)	87 360	671 076
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (MSR 39)/ Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (MSSF 9)				
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	4 250	(4 250)	-	-
	4 250	(4 250)	-	-
Zobowiązania finansowe i gwarancyjne udzielone				
Akredytywy	179	-	100	279
Gwarancje i poręczenia udzielone	2 869	-	3 100	5 969
Linie kredytowe udzielone	9 741	-	19 686	29 427
	12 789	-	22 886	35 675
Rezerwy utworzone zgodnie z MSR 37	5 511	-	-	5 511
Razem	611 444	(9 428)	110 246	712 262

*Pozycja "Reklasyfikacja" związana jest ze zmianą definicji wartości bilansowej brutto wprowadzonej przez MSSF 9 i obejmuje różnicę pomiędzy wartością odpisu z tytułu utraty wartości jaki tworzony był na odsetki naliczone od ekspozycji ze stwierdzoną utratą wartości do momentu stwierdzenia utraty wartości wg MSR 39, a wartością odpisu na te odsetki z tego tytułu wg MSSF 9. Po wejściu w życie MSSF 9 odsetki te stanowią element wartości bilansowej brutto, wraz ze wzrostem odpisów o analogiczną kwotę.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został przyjęty do stosowania przez Unię Europejską w dniu 29 października 2016, zastępuje MSR 18 „Przychody” i obowiązuje od 1 stycznia 2018 r.

Standard wprowadza obowiązek stosowania poniżej wskazanej sekwencji w procesie rozpoznawania przychodów z kontraktów z klientami:

1. Identyfikacja umowy z klientem - Grupa identyfikuje umowę z klientem dla potrzeb MSSF 15 wówczas, gdy spełnione są wszystkie poniższe kryteria:

- a) strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami

- handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków;
- b) Grupa jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane;
  - c) Grupa jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane;
  - d) umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych jednostki); oraz
  - e) jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma wynagrodzenie, które będzie przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

2. Identyfikacja zobowiązania do wykonania świadczenia wynikającego z umowy.

Grupa dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta:

- a) dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić; lub
- b) grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

3. Określenie ceny transakcyjnej.

Grupa uwzględnia warunki umowy oraz stosowane zwyczajowe praktyki handlowe. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które według oczekiwań Grupy będzie jej przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich. Wynagrodzenie ustalone w umowie z klientem może obejmować kwoty stałe, kwoty zmienne lub oba te rodzaje kwot. Grupa, w ramach ustalania ceny transakcyjnej, bierze pod uwagę zmienność wynagrodzenia, wartość pieniądza w czasie w przypadku występowania istotnego komponentu finansującego w umowie, wynagrodzenie niepieniężne, kwoty płacone klientowi oraz szacunki.

4. Przeporządkowanie ceny do poszczególnych zobowiązań wynikających z umowy, celem ustalenia kwot, które ujmowane będą jako przychód.

Grupa przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które według oczekiwań Grupy, przysługuje w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Przypisanie ceny, które odbywa się na podstawie indywidualnej ceny sprzedaży, następuje na podstawie ustalenia na moment zawarcia umowy indywidualnej ceny sprzedaży odrębnego dobra lub odrębnej usługi będącej przedmiotem każdego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Jeżeli indywidualne ceny sprzedaży nie są obserwowalne, podlegają ustaleniu szacunkowemu w ramach podejścia polegającego na dostosowanej ocenie rynku, podejścia opierającego się na oczekiwanych kosztach powiększonych o marżę i podejścia opierającego się na wartości rezydualnej.

5. Rozpoznanie przychodu.

Grupa ujmuje przychody w momencie spełnienia (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzonego dobra lub usługi klientowi. Przekazanie składnika aktywów lub usługi następuje w momencie, gdy klient uzyskuje kontrolę nad tym składnikiem aktywów lub efektem usługi.

Przyjęte podstawowe kryteria przeniesienia kontroli nad przedmiotem umowy stanowią:

- a) prawo Grupy do otrzymania zapłaty za składnik aktywów lub usługę,
- b) Klient posiada tytuł prawny do składnika aktywów lub otrzymał efekt usługi,
- c) Grupa fizycznie przekazała składnik aktywów lub wykonała usługę,
- d) Klient ponosi istotne ryzyko i uzyskuje istotne korzyści wynikające z własności składnika aktywów lub efektu usługi,
- e) Klient przyjął składnik aktywów lub efekt usługi.

Przychód rozpoznawany jest w czasie, jeśli spełniony jest którykolwiek z warunków:

- a) Klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia Grupy, w miarę wykonywania przez Grupę tego świadczenia,
- b) w wyniku wykonania świadczenia przez Grupę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów (na przykład produkcja w toku), a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient,
- c) w wyniku wykonania świadczenia przez Grupę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla jednostki, a Bankowi przysługuje egzekwulne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

W pozostałych przypadkach przychód ujmowany jest jednorazowo.

Grupa ujmuje koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli:

- a) koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą można wyraźnie zidentyfikować,
- b) koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów Grupy, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełniania) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości; oraz
- c) Grupa spodziewa się, że koszty te odzyska.

Koszty ujęte jako składnik aktywów rozpoznawane są w rachunku zysków i strat odpowiednio do sposobu rozpoznawania przychodów w ramach realizacji określonego świadczenia przez Grupę.

Grupa w procesie wdrożenia standardu nie zidentyfikowała różnic w podejściu do rozpoznawania przychodu w stosunku do obowiązującego do końca 2017 r. MSR 18. Większość przychodów Grupy ujmowana jest metodą efektywnej stopy procentowej, zgodnie z zapisami MSSF 9. MSSF 15 w przypadku Grupy ma zastosowanie do części prowizji nie związanych z instrumentami finansowymi. Dla tych prowizji sposób ujęcia przychodów odpowiada uregulowaniom nowego standardu i w przypadku usług jednorazowych przychód ujmowany jest odpowiednio w momencie wykonania usługi, a dla usług świadczonych w czasie, amortyzowany metodą liniową w określonym okresie. Bank nie identyfikował istotnych kosztów niezbędnych w celu pozyskania kontraktów, które wymagałyby rozkładania w czasie.

Podstawy konsolidacji

Jednostki zależne - definicja

Jednostki zależne to wszelkie jednostki kontrolowane przez Grupę. Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką wówczas, gdy posiada władzę nad tą jednostką, jest narażona lub ma prawo do zmiennych zwrotów ze swojego zaangażowania w tę jednostkę oraz ma możliwość wywierania wpływu na te zwroty poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.

Przejęcie jednostek zależnych przez Grupę rozlicza się metodą nabycia. Koszt przejęcia ustala się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych oraz zobowiązań zaciągniętych lub przejętych na dzień wymiany, powiększoną o koszty bezpośrednio związane z przejęciem. Możliwe do zidentyfikowania aktywa nabyte oraz zobowiązania, w tym warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się początkowo według ich wartości godziwej na dzień przejęcia, niezależnie od wielkości ewentualnych udziałów niekontrolujących. Nadwyżkę kosztu przejęcia nad wartością godziwą udziału Grupy w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto ujmuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy od wartości godziwej aktywów netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Transakcje i rozrachunki na transakcjach pomiędzy spółkami Grupy są eliminowane. Eliminacji podlegają również istotne niezrealizowane zyski i straty na transakcjach pomiędzy spółkami z Grupy.

Zasady rachunkowości stosowane przez jednostki zależne dla potrzeb konsolidacji zostały dostosowane do zasad przyjętych przez jednostkę dominującą, dla zapewnienia zgodności we wszystkich istotnych obszarach z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę.

Jednostki zależne, które nie są konsolidowane metodą pełną ze względu na nieistotność ich sprawozdań finansowych w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy, wykazywane są z zastosowaniem metody praw własności.

Waluty obce

Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej i zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane wyrażone w walutach obcych przelicza się na złote polskie według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego („NBP”) na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przy początkowym ujęciu przelicza się na walutę funkcjonalną (złoty polski) według kursu obowiązującego w dniu transakcji.

Różnice kursowe wynikające z rewaluacji walutowych pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej oraz rozliczenia transakcji walutowych zaliczane są do wyniku z pozycji wymiany, w ramach wyniku na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji.

Kursy podstawowych walut zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania finansowego są następujące:

w zł		30 września 2018 r.	31 grudnia 2017 r.	30 września 2017 r.
1	USD	3,6754	3,4813	3,6519
1	CHF	3,7638	3,5672	3,7619
1	EUR	4,2714	4,1709	4,3091

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Po wdrożeniu MSSF 9 Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii:

- składniki aktywów finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody,
- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

Składniki aktywów finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria obejmuje:

- 1) aktywa, które nie zostały zaklasyfikowane jako wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, ani jako wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz
- 2) aktywa finansowe przeznaczone w momencie ich początkowego ujęcia do wyceny według wartości godziwej z zyskami lub stratami ujmowanymi w rachunku zysków i strat, jeśli w ten sposób Grupa eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowo”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad oraz
- 3) akcje i udziały mniejszościowe

Składnik aktywów zalicza się do tej kategorii w szczególności, gdy jest przeznaczony do obrotu (model aktywów przeznaczonych do obrotu), tzn jeżeli: został nabyty głównie w celu sprzedaży w bliskim terminie; w momencie początkowego ujęcia stanowi część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub jest instrumentem pochodnym.

Do kategorii przeznaczone do obrotu Grupa zalicza instrumenty pochodne nie będące instrumentami zabezpieczającymi, oraz wybrane dłużne papiery wartościowe. Instrumenty te przedstawione są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu”.

Akcje i udziały mniejszościowe przedstawione są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Aktywa finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu (pożyczki i należności)

Składnik aktywów finansowych wycenia się w zamortyzowanym koszcie, jeśli spełnione są łącznie obydwa warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Do kategorii tej zaliczane są w szczególności należności kredytowe, skupione wierzytelności oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, a także lokaty zdeponowane na rynku międzybankowym i transakcje reverse repo.

Grupa zgodnie z wytycznymi Transition Resource Group for Impairment of Financial Instruments ustala i prezentuje wartość bilansową brutto dla należności w Etapie 3 w kwocie powiększonej o naliczone odsetki kontraktowe (tabela: Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości /z rozpoznaną utratą wartości). O tą samą kwotę powiększana jest wartość rezerw kredytowych.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa te przedstawione są jako „Należności od banków” oraz „Należności od klientów”.

Aktywa udzielone lub nabyte ze zidentyfikowaną utratą wartości (tzw. POCI – purchased or originated credit impaired)

Aktywa udzielone lub nabyte ze zidentyfikowaną utratą wartości w momencie początkowego ujęcia mogą powstać w sytuacji, gdyby Grupa udzieliła lub nabyła ekspozycje ze zidentyfikowaną utratą wartości w momencie początkowego ujęcia lub dla ekspozycji ze zidentyfikowaną utratą wartości, dla której wystąpiło kryterium wyłączenia z bilansu (istotna modyfikacja). Aktywa POCI Grupa ujmuje w wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia, a następnie wg zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem stopy efektywnej skorygowanej o oczekiwane straty kredytowe, natomiast oczekiwane straty kredytowe ujmowane są w wysokości life-time w całym okresie życia tych instrumentów.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

Składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno utrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych; oraz
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Do kategorii tej Grupa klasyfikuje wybrane dłużne papiery wartościowe i wykazuje je w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako „Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody.”

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Kategoria ta obejmuje instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, które nie są ujmowane jako instrumenty zabezpieczające oraz zobowiązania z tytułu tzw. „krótkiej sprzedaży”.

Pozostałe zobowiązania finansowe

Kategoria „Pozostałe zobowiązania finansowe” obejmuje zobowiązania finansowe niezakwalifikowane do kategorii zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Do kategorii tej zaklasyfikowane są przede wszystkim depozyty klientowskie, a także zobowiązania handlowe oraz zobowiązania do odkupu określonych papierów wartościowych w ramach transakcji repo.

Środki pieniężne

Na środki pieniężne składają się środki pieniężne w kasie, środki na rachunku bieżącym nostro w Banku Centralnym oraz należności z tytułu rachunków bieżących w innych bankach (nostro, przekekroczenia salda na rachunkach loro).

Ujmowanie i wyłączenie z bilansu oraz nieistotne modyfikacje

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów pochodnych) oraz transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych klasyfikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i wyłącza z ksiąg na dzień rozliczenia transakcji, tj. dzień, w którym Grupa odpowiednio otrzymuje lub przekazuje prawo własności do składnika aktywów. Prawa i obowiązki z tytułu zawartej transakcji w okresie pomiędzy datą zawarcia i datą rozliczenia transakcji wyceniane są do wartości godziwej.

Pożyczki i inne należności wykazywane są w momencie uruchomienia środków na rzecz kredytobiorcy.

Aktywa finansowe wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z ich tytułu wygasły lub zostały przeniesione i Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Zobowiązania finansowe są wyłączone ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Grupa stosuje następujące kryteria, które traktowane są jako istotne modyfikacje i których wystąpienie skutkuje wyłączeniem składnika aktywów z bilansu i koniecznością jego ponownego ujęcia zgodnie z właściwą klasyfikacją:

- zmiana kontraktowa, która powoduje zmianę oceny testu SPPI,
- zmiana dłużnika,
- przewalutowanie,
- podwyższenie zaangażowania o co najmniej 10% niespłaconego kapitału.

Jeśli następuje zmiana przepływów pieniężnych dla aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie i posiadających harmonogram spłaty (nieistotna modyfikacja), wynikająca z aneksu do umowy, Bank dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w przychodach z tytułu odsetek. Wartość bilansową brutto takiego składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegocjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe). Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji, natomiast wyłączone są z ksiąg w dacie rozliczenia.

Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nieklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszenia o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie wyzbycia się aktywów, z wyjątkiem pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Zobowiązania finansowe, niezaklasyfikowane do zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, po początkowym ujęciu są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niestanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- w przypadku składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego kwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach;
- zyski lub straty wynikające z wyceny składnika aktywów finansowych zaliczonego do wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach. Odpisy aktualizujące z tytułu oczekiwanych strat kredytowych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz różnice kursowe dotyczące pieniężnych aktywów i zobowiązań, ujmuje się w rachunku zysków i strat. W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu, skumulowane zyski i straty uprzednio ujęte w kapitale własnym, ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat,

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania, istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą oraz wysokość dywidendy można ustalić w wiarygodny sposób.

Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej (fair value hedge) i skorzystała z opcji MSSF 9 pozwalającej na kontynuowanie stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39, zamiast wymogów wskazanych w MSSF 9.

Zabezpieczenie wartości godziwej jest to zabezpieczenie przed wpływem zmian wartości godziwej ujętego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat. Zmiany w wycenie do wartości godziwej instrumentów finansowych wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane odnoszone są – w części wynikającej z zabezpieczanego ryzyka – do rachunku zysków i strat. W pozostałej części zmiany wyceny bilansowej księgowane są zgodnie z ogólnymi zasadami dla danej klasy instrumentów finansowych.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli występuje możliwe do wyegzekwowania na drodze prawnej prawo do skompensowania ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto lub jednoczesnej realizacji danego składnika aktywów i uregulowania zobowiązania. Obecnie Grupa nie kompensuje aktywów i zobowiązań finansowych.

Utrata wartości aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Grupa dokonuje podziału składników aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu ze względu na podejście do zarządzania ryzykiem kredytowym danego zaangażowania na portfel aktywów indywidualnie istotnych oraz portfel aktywów indywidualnie nieistotnych (portfel grupowy).

Dla każdej z wyżej wymienionych kategorii aktywów Grupa dokonuje odpisów na oczekiwane straty kredytowe, według opracowanych, wewnętrznych zasad i metodyk kalkulacji odpisów. Dokonywane są one w ujęciu zagregowanym dla każdego z 3 etapów

- Etap 1: ekspozycje kredytowe, dla których ryzyko kredytowe nie zwiększyło się istotnie od momentu początkowego ujęcia
- Etap 2: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego
- Etap 3: ekspozycje kredytowe, dla których nastąpił obiektywny dowód utraty wartości

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona, wyłącznie gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów, w obszarze bankowości instytucjonalnej, zalicza się uzyskane przez Grupę informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczących trudności finansowych emitenta lub dłużnika;

- obniżenie ratingu klienta przez uznaną i akceptowaną przez Bank zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej¹
- naruszenie warunków umowy, takie jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie, np. opóźnienia w spłacie rat kapitałowych lub odsetkowych;
- przyznania kredytobiorcy przez Bank, ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych kredytobiorcy, udogodnień w zakresie warunków finansowych, których w innym przypadku Bank by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości klienta lub uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, wystąpienie przez dłużnika o ogłoszenie upadłości lub o przyznanie podobnej ochrony lub postawienie dłużnika w stan upadłości bądź przyznanie mu podobnej ochrony, jeżeli umożliwiłoby mu to uniknięcie lub opóźnienie spłaty zobowiązań kredytowych,
- wniosek Banku o nadanie oświadczenia Dłużnika o poddaniu się egzekucji klauzuli wykonalności;
- istotne pogorszenie się sytuacji gospodarczej, które może mieć wpływ na ryzyko niespłaceniem zobowiązań przez dłużnika,
- opóźnienie w spłacie płatności z tytułu umowy 90 dni i więcej,

oraz inne zdarzenia, które mogą mieć negatywny wpływ na możliwe do oceny przyszłe przepływy gotówkowe z tytułu ekspozycji kredytowej.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów w obszarze detalicznym zalicza się spełnienie nawet jednej z niżej wymienionych przesłanek przez jakąkolwiek z posiadanych przez klienta ekspozycji:

- wystąpienie opóźnień w spłacie rat kapitałowo-odsetkowych, minimalnej kwoty do zapłaty, prowizji lub przekroczenie dozwolonego limitu. Na potrzeby rozpoznania utraty wartości przyjmuje się, że opóźnienie w spłacie jest równe lub przekracza 90 dni na moment wyliczania odpisu (niezależnie od wysokości ekspozycji oraz kwoty przeterminowania);
- udzielenie modyfikacji warunków umowy (restrukturyzacje), w rezultacie których wartość bieżąca przepływów pieniężnych spada poniżej wartości księgowej sprzed modyfikacji;
- wypowiedzenie umowy z przyczyn innych niż opóźnienie w spłacie w przypadku produktów hipotecznych;
- wystąpienie przesłanek jakościowych:
  - śmierć,
  - bankructwo,
  - trwałe kalectwo lub poważna choroba,
  - nadużycie finansowe,
  - uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego klienta lub ogłoszenie przez klienta upadłości,
  - utrata wartości lub zagrożenie utraty wartości zabezpieczenia,
  - pobyt klienta w areszcie lub więzieniu,
  - częściowe umorzenie kapitału,
  - wypowiedzenie umowy,
  - wniosek Grupy o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec klienta.

Kredyty uznane za nieściągalne (tj. takie, dla których Grupa nie spodziewa się przyszłych przepływów pieniężnych oraz które na podstawie oddzielnych przepisów podatkowych spełniły warunki niezbędne do zaliczenia straty do kosztów uzyskania przychodu lub które zostały bezwarunkowo umorzone na mocy umowy z klientem) są na podstawie decyzji Grupy spisywane w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty przychody z tego tytułu prezentowane są w pozycji „Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

Forbearance

Ekspozycje restrukturyzowane to ekspozycje, wobec których zostały zastosowane udogodnienia (ang. concession) ze względów ekonomicznych lub umownych (w zakresie warunków finansowych) wynikające z trudności finansowych kredytobiorcy, których w innym przypadku Bank by nie udzielił.

Restrukturyzacja klienta i jego ekspozycji nie zawsze oznacza utratę wartości (np. w przypadku uzyskania odpowiednich rekompensat). Za ekspozycje z utratą wartości uznaje się ekspozycje restrukturyzowane z restrukturyzacją wymuszoną.

W przypadku przyznania przez Grupę kredytobiorcy udogodnienia, jeśli nie zmienia ono w znaczący sposób istotnych warunków oraz oczekiwanych przepływów pieniężnych z aktywa finansowego, wówczas oczekiwane przyszłe przepływy z aktywa finansowego, którego dotyczy udogodnienie, Grupa ujmuje w wycenie tego aktywa, stosując pierwotną efektywną stopę procentową dla danego instrumentu.

Jeśli udzielone udogodnienie w znaczący sposób zmienia istotne warunki lub oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wówczas takie aktywo finansowe jest wyłączone z bilansu, a nowe aktywo finansowe jest ujmowane w bilansie w wartości godziwej na dzień początkowego ujęcia.

¹ poniżej poziomu odpowiadającemu ratingowi wewnętrznemu 7- (czyli dla CCC- Standard & Poors i Caa3 Moody's)

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe

W celu określenia Etapu raportowania oczekiwanych strat kredytowych, należy ocenić czy dla danej ekspozycji kredytowej nastąpiła utrata wartości (Etap 3) czy też nie (Etap 1 i 2). Wybór pomiędzy Etapem 1 i 2 jest uzależniony od wystąpienia istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe liczone są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów łączonych w portfele o wspólnych cechach ryzyka kredytowego. W sprawozdaniu finansowym Grupa koryguje wartość ekspozycji kredytowych o wartość odpisów z tytułu utraty wartości na oczekiwane straty kredytowe.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie istotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie istotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest jako różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą przewidywaną do otrzymania przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze spodziewanych spłat przez kredytobiorcę z tytułu realizacji zabezpieczeń lub sprzedaży wierzytelności. Przyszłe przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej efektywną stopą procentową instrumentu.

Jeżeli wartość bieżąca szacowanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odpowiednio odwracany przez rachunek zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów indywidualnie nieistotnych

Poziom odpisów z tytułu utraty wartości na należności uznane za indywidualnie nieistotne, dla których stwierdzono wystąpienie przesłanek utraty wartości, obliczany jest na bazie oceny portfelowej opartej o historyczne doświadczenia dotyczące strat ponoszonych z tytułu aktywów o podobnych cechach ryzyka.

Odpisy z tytułu utraty wartości na należności od banków i klientów, odpisy z tytułu utraty wartości papierów wartościowych i innych aktywów korygują wartość odpowiednich pozycji aktywów. Natomiast rezerwy na zobowiązania warunkowe wykazywane są w zobowiązaniach w pozycji „Rezerwy”.

Oczekiwane straty kredytowe dla aktywów wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

Dla aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, wzrost lub spadek oczekiwanych strat kredytowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe dla aktywów wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody, Grupa wykorzystuje, wewnętrzną metodykę, definiującą parametry prawdopodobieństwa wystąpienia niewykonania zobowiązania (parametr PD), wartość straty w momencie niewykonania zobowiązania (parametr LGD) oraz wartość ekspozycji kredytowej w momencie niewykonania zobowiązania (parametr EAD).

Przychody i koszty z tytułu odsetek oraz przychody o podobnym charakterze

Przychody i koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczeniu efektywnej stopy procentowej Grupa uwzględnia wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego (na przykład: przedpłaty, opcje kupna i podobne), jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta. W rezultacie prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej po pomniejszeniu o bezpośrednie koszty pozyskania instrumentu finansowego prezentowane są jako składnik przychodów odsetkowych.

Efektywną stopę procentową stosuje się do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem: zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oraz istniejących składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychód odsetkowy w odniesieniu do zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe ustalany jest efektywną stopą procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe.

Pozycja „Przychody odsetkowe” obejmuje odsetki od aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody. Pozycja „Przychody o podobnym charakterze” będąca częścią wyniku odsetkowego netto zawiera odsetki od aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Odsetki od zobowiązań finansowych prezentowane są w linii „Koszty odsetkowe”.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych, desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń, prezentowane są w wyniku odsetkowym.

Przychody i koszty z tytułu prowizji, opłaty bankowe

Przychody z tytułu opłat i prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę. Prowizje klasyfikowane są do następujących kategorii:

- prowizji stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej,
- prowizji za wykonanie usługi,
- prowizji za wykonanie znaczącej czynności.

Prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej zaliczane są do rachunku zysków i strat jako korekta kalkulacji efektywnej stopy procentowej i wykazywane w przychodach odsetkowych.

W przypadku kredytów i pożyczek o niestalonych terminach płatności rat, np. kredytów w rachunku bieżącym lub kart kredytowych, prowizje rozliczane są w czasie metodą liniową przez okres ważności limitu kredytowego. Tego typu prowizje zaliczane są do przychodów z tytułu prowizji.

Dla pozostałych prowizji Grupa dokonuje:

- identyfikacji umowy z klientem,
- określenia zobowiązania w zakresie świadczeń wynikających z umowy,
- ustalenia ceny transakcyjnej,
- przyporządkowania ceny do poszczególnych zobowiązań wynikających z umowy, celem ustalenia kwot, które ujmowane będą jako przychód,
- rozpoznania przychodu w chwili, kiedy Bank zrealizuje zobowiązanie w zakresie świadczenia (lub w toku realizacji świadczenia), czyli w momencie lub okresie, kiedy klient uzyskuje zasadniczo wszystkie korzyści ze świadczenia.

Jeśli Grupa przenosi kontrolę nad usługą w miarę upływu czasu i tym samym spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia i klient jednocześnie czerpie korzyści płynące ze świadczenia Grupy, w miarę wykonywania przez Grupę tego świadczenia, wówczas prowizje są ujmowane w miarę upływu czasu proporcjonalnie do stopnia wykonania usługi w przychodach z tytułu prowizji. W pozostałych sytuacjach prowizje ujmowane są jednorazowo w momencie wykonania czynności i wykazywane w przychodach z tytułu prowizji.

W celu ustalenia ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia warunki umowy. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia (stała, zmienna lub obie), które będzie przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich.

Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli:

- a) koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą można wyraźnie zidentyfikować,
- b) koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów Banku, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełnienia) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości; oraz
- c) Grupa spodziewa się, że koszty te odzyska.

Wartości szacunkowe

Ustalenie bilansowych wartości niektórych aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów wymaga oszacowania na datę bilansową wpływu niepewnych przyszłych zdarzeń na te pozycje. Szacunki i założenia podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne oraz inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Poniżej zaprezentowano najistotniejsze z nich, zastosowane przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się, stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.

Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:

- do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
- do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
- do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.

Grupa do wyceny ryzyka kredytowego wykorzystuje kwotowania instrumentu wymiany ryzyka upadłości dłużnika (Credit Default Swap).

Grupa różnicuje wycenę ryzyka kontrahenta ze względu na dostępność kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS):

- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których istnieje aktywny rynek CDS: Uznaje się, że kwotowania CDS odzwierciedlają rynkową wycenę ryzyka kredytowego;
- ryzyko kredytowe kontrahentów, dla których nie istnieje aktywny rynek CDS: Na podstawie ratingu kredytowego (zewnętrznego lub wewnętrznego, jeżeli zewnętrzny nie jest dostępny) oraz sektora gospodarki, w którym klient działa, kontrahentowi przypisywana jest wartość indeksu CDS, która odzwierciedla rynkową wycenę ryzyka.

W przypadku wyceny własnego ryzyka kredytowego, Grupa stosuje metodę zdefiniowaną dla klientów, dla których nie ma aktywnego rynku CDS.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zmiany szacunków w zakresie ryzyka kontrahenta są: (i) zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowane między innymi z poziomem kursów walut oraz stóp procentowych, (ii) zmiany w zakresie kwotowań kredytowych instrumentów pochodnych (CDS) (iii) zmiany w zakresie ryzyka kredytowego kontrahentów (zmiana ratingów).

Utrata wartości kredytów

Grupa szacuje wartość odpisów na oczekiwane straty kredytowe dla wszystkich aktywów finansowych w powiązaniu z klasyfikacją tych aktywów do jednego z trzech Etapów determinujących wartość szacunków, w zależności od przyjętych do kalkulacji parametrów.

Na bazie wykonanych kalkulacji Grupa dokonuje regularnych odpisów z tytułu utraty wartości należności kredytowych, których to poziom jest regularnie monitorowany.

Na każdy dzień bilansowy dokonywana jest ponadto ocena, czy zaistniały obiektywne przesłanki świadczące o utracie wartości ekspozycji kredytowych. Ekspozycja kredytowa jest dotknięta utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tej ekspozycji kredytowej.

Jeśli tak, dokonuje się odpisu aktualizującego w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową, a oszacowaną wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z danej ekspozycji kredytowej

Niezaklasyfikowanie ekspozycji kredytowej klienta jako ekspozycji o utraconej wartości kredytowej, pomimo wystąpienia określonych przesłanek wymaga uzasadnienia i udokumentowania, dlatego nie zidentyfikowano utraty wartości.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy ustalaniu poziomu odpisów z tytułu utraty wartości należności są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Dodatkowo Grupa dokonuje testowania wstecznego (w oparciu o dane historyczne) w celu porównania wartości rzeczywiście poniesionych strat z szacunkami w zakresie utraty wartości kredytów, co również może mieć wpływ na zmianę metodologii.

Utrata wartości firmy

Bank corocznie przeprowadza obowiązkowe testy na utratę wartości firmy zgodnie z modelem opracowanym na podstawie wytycznych zawartych w MSR 36. Podstawą wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których przyporządkowano wartość firmy, jest ich wartość użytkowa, którą kierownictwo Banku szacuje w oparciu o plan finansowy, odzwierciedlający przyjęte założenia odnośnie przyszłych warunków gospodarczych oraz oczekiwanych wyników działalności Banku, stopę dyskontową wykorzystaną w prognozach przepływów pieniężnych oraz stopę wzrostu zastosowaną do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty planem finansowym.

Świadczenia pracownicze

Rezerwy na przyszłe wypłaty z tytułu świadczeń pracowniczych, takie jak nagrody jubileuszowe czy odprawy emerytalne i rentowe, podlegają okresowemu oszacowaniu aktuarialnemu przez niezależnego aktuarusza. Wysokość rezerw odpowiada wartości obecnej przyszłych długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień sprawozdawczy i bazuje na szeregu założeń w obszarze statystyki kadrowej, w tym prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Grupy, obejmującego rotację pracowników, ryzyko śmierci oraz ryzyko całkowitej niezdolności do pracy.

4 Sytuacja makroekonomiczna oraz sytuacja na rynku pieniężnym, walutowym i kapitałowym

1. Sytuacja makroekonomiczna oraz sytuacja na rynku pieniężnym i walutowym

Wzrost gospodarczy w III kwartale 2018 roku był najprawdopodobniej niższy niż 5,1% r./r. zanotowane w II kwartale 2018 roku, ale wciąż wyraźnie powyżej 4%. Motorem wzrostu gospodarczego pozostaje popyt krajowy, w tym przede wszystkim konsumpcja indywidualna, której wzrost prawdopodobnie zbliżony jest do 5% r./r. na koniec września 2018 roku. Przemawia za tym stabilizacja realnego tempa wzrostu sprzedaży detalicznej o blisko 6% r./r. Mocna konsumpcja to wynik dalszej stopniowej poprawy na rynku pracy oraz dobrych nastrojów konsumentów. Dynamika popytu krajowego jest

najprawdopodobniej wspierana przez umiarkowane wzrosty inwestycji, choć ich dynamika jest wolniejsza niż oczekiwano na początku roku. Dynamika produkcji budowlanej pozostała wysoka i wyniosła ok. 18,5% r./r. w III kwartale bieżącego roku, choć była niższa niż ponad 21% zanotowane w II kwartale. Na spowolnienie wzrostu PKB wskazuje wyhamowanie produkcji przemysłowej w III kwartale 2018 roku do 6% z 8% w II kwartale, przy spadku indeksu koniunktury w przemyśle PMI do 51,6 w III kwartale bieżącego roku, wobec 53,8 pkt. w II kwartale.

Stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się nieznacznie do 5,7% na koniec września 2018 roku z 5,9% w czerwcu. Jednocześnie jednak wzrost płac nieznacznie spowolnił do 6,9% r./r. III kwartale 2018 roku z 7,4% r./r. w II kwartale. Ponadto dynamika zatrudnienia spadła z 3,7% r./r. na koniec czerwca 2018 roku do 3,3% r./r. na koniec września 2018 roku. Mimo pewnego spowolnienia płac i zatrudnienia sytuacja na rynku pracy pozostaje napięta, a przedsiębiorstwa wciąż borykają się z trudnościami w znalezieniu odpowiednio wykwalifikowanych pracowników. Oczekujemy dalszego spadku stopy bezrobocia w kolejnych kwartałach i średniego wzrostu płac w sektorze przedsiębiorstw w całym roku na poziomie ok. 7% r./r.

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych wzrosły o 2,0% r./r. w III kwartale 2018 roku, wobec 1,7% r./r. w II kwartale. Inflacja wzrosła przede wszystkim za sprawą wyższej dynamiki cen paliw. W kolejnych miesiącach tego roku Bank oczekuje niewielkiego spadku inflacji, jednak w przyszłym roku inflacja najprawdopodobniej wzrośnie powyżej celu inflacyjnego 2,5% i zbliży się do 3%, w związku z utrzymywaniem się presji popytowej w gospodarce oraz podwyżkami cen energii.

Rada Polityki Pieniężnej (RPP) nie zdecydowała się na zmiany stóp procentowych. W ostatnich komunikatach Rada Polityki Pieniężnej sygnalizowała, że mimo dobrych wyników gospodarczych nie dostrzega potrzeby korekty w polityce pieniężnej w tym oraz w przyszłym roku. Rada zwracała uwagę, że w horyzoncie projekcji NBP inflacja będzie utrzymywać się w paśmie wahań wokół celu inflacyjnego. Jednocześnie RPP dużo ostrożniej wypowiada się na temat podwyżki stóp w 2020 roku.

Po wyraźnym umocnieniu złotego w całym 2017 roku, złoty tracił na wartości w I połowie 2018 roku, jednak III kwartał bieżącego roku przyniósł umocnienie i stabilizację krajowej waluty. Kurs złotego był skorelowany z kursem EUR/USD, a wyhamowanie trendu aprecjacyjnego dolara i wciąż dobre dane z polskiej gospodarki pomogły złotemu się umocnić. Mimo to złoty pozostaje na stosunkowo słabych poziomach w związku z wciąż mocnym dolarem oraz perspektywą stabilizacji stóp procentowych na bardzo niskim poziomie. Kurs EUR/PLN spadł na koniec września do poziomu 4,28 z 4,37 na koniec czerwca 2018 roku. Z kolei kurs USD/PLN spadł odpowiednio do poziomu 3,69 z 3,74.

Łagodne nastawienie Rady Polityki Pieniężnej pośrednio przyczyniło się do spadku stóp procentowych na krótszym końcu krzywej rentowności obligacji skarbowych. Z kolei dobre wyniki amerykańskiej gospodarki, podwyżki stóp procentowych przez Fed i perspektywy zacieśnienia polityki pieniężnej przez główne banki centralne doprowadziły do wzrostu rentowności na bazowych rynkach długu i do lekkiego wzrostu rentowności także krajowych obligacji długoterminowych. Rentowności 2-letnich obligacji spadły na koniec września do 1,58% z 1,63% na koniec czerwca, a 10-letnich obligacji wzrosły do 3,24% z 3,21%. Z kolei stawka WIBOR 3M wzrosła do 1,72% z poziomu 1,70%.

2. Sytuacja na rynku kapitałowym

III kwartał 2018 roku przyniósł nieznaczną poprawę nastrojów na krajowym rynku akcji wśród klientów instytucjonalnych, odraewując częściowo słabe zachowanie z pierwszego półrocza bieżącego roku. Pozytywnym tendencjom na GPW, a w szczególności notowaniom największych spółek, sprzyjały globalne nastroje, m. in. kolejne rekordy notowań indeksów w USA wsparte poprawiającymi się wynikami spółek oraz wciąż solidnymi danymi makroekonomicznymi. Z drugiej strony, przyspieszające odpływy z funduszy akcji polskich znalazły swoje odzwierciedlenie w presji na kursy akcji średnich i w szczególności małych spółek.

W efekcie, indeks WIG zanotował wzrost o 5,4% w porównaniu z poziomem z końca czerwca 2018 roku. Indeks spółek o największej kapitalizacji WIG20 poprawił swoje notowania o 7%, a uwzględniając dywidendy o 9,2%. Indeks mWIG40, obejmujący spółki średnie, stracił na wartości 1,2%. Z kolei małe spółki znajdowały się pod wyraźną presją sprzedających, w konsekwencji czego sWIG80 zniżył o 9,5%.

W ostatnich trzech miesiącach bieżącego roku, na rynku można było zaobserwować wyraźną polaryzację zachowań kursów akcji spółek z poszczególnych sektorów. Liderem wzrostów okazał się subindeks spółek paliwowych, który zwyżkował o +22,5% kw./kw. Dodatkowo stopy zwrotu wygenerowały akcje banków (+9,1% kw./kw.) oraz podmiotów z branży informatycznej (+7,4% kw./kw.). Po przeciwnej stronie znajdowały się spółki chemiczne oraz budowlane, dla których subindeksy straciły na wartości odpowiednio: 17,3% kw./kw. oraz 11,5% kw./kw.

Podobnie jak w poprzednich okresach, III kwartał 2018 roku charakteryzował się niewielką liczbą debiutów na GPW. W tym czasie do obrotu na głównym parkiecie wprowadzono akcje dwóch podmiotów (w jednym przypadku w ramach było to przeniesienie notowań z New Connect połączone z emisją nowych akcji). Łączna wartość ofert publicznych opiewała na 22 mln zł (w porównaniu z ponad 5,1 mld zł w analogicznym okresie ubiegłego roku, głównie dzięki IPO spółki Play Communications). W tym samym czasie, wycofane zostały akcje pięciu spółek. W konsekwencji na koniec III kwartału 2018 roku, przedmiotem handlu na głównym parkiecie GPW były akcje 470 podmiotów (wobec 473 na koniec czerwca 2018 roku), których łączna wartość rynkowa przekroczyła 1 282 mld zł (+4,3% kw./kw. oraz -10,2% r./r.).

Indeksy rynku akcji według stanu na dzień 30 września 2018 roku

Indeks	30.09.2018	30.06.2018	Zmiana (%) kw./kw.	30.09.2017	Zmiana (%) r./r.
WIG	58 974,76	55 954,44	5,4%	64 289,69	(8,3%)
WIG-PL	60 176,51	57 060,37	5,5%	65 647,37	(8,3%)
WIG-div	1 098,26	1 045,17	5,1%	1 251,83	(12,3%)
WIG20	2 285,11	2 135,47	7,0%	2 453,46	(6,9%)
WIG20TR	4 031,51	3 690,51	9,2%	4 235,50	(4,8%)
WIG30	2 602,45	2 464,89	5,6%	2 848,87	(8,6%)
mWIG40	4 168,97	4 219,73	(1,2%)	4 988,02	(16,4%)
sWIG80	11 483,58	12 689,02	(9,5%)	15 123,47	(24,1%)
Subindeksy sektorowe					
WIG-Banki	7 876,32	7 219,40	9,1%	7 450,51	5,7%
WIG-Budownictwo	1 895,85	2 143,10	(11,5%)	3 125,87	(39,3%)
WIG-Chemia	9 829,87	11 891,50	(17,3%)	16 814,67	(41,5%)
WIG-Energia	2 208,13	2 344,45	(5,8%)	3 361,72	(34,3%)
WIG-Górnictwo	3 439,57	3 509,32	(2,0%)	4 596,66	(25,2%)
WIG-Informatyka	2 033,55	1 894,21	7,4%	2 095,18	(2,9%)
WIG-Media	4 524,72	4 845,23	(6,6%)	4 887,60	(7,4%)
WIG-Nieruchomości	2 033,93	2 088,32	(2,6%)	2 163,10	(6,0%)
WIG-Paliwa	7 362,82	6 011,42	22,5%	7 996,11	(7,9%)
WIG-Spożywczy	3 441,51	3 463,23	(0,6%)	3 904,56	(11,9%)
WIG-Telekomunikacja	597,45	651,38	(8,3%)	745,25	(19,8%)

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A. („DMBH”)

Wartość obrotu akcjami i obligacjami oraz wolumeny obrotów instrumentami pochodnymi na GPW w III kwartale 2018 roku

	III kw. 2018	II kw. 2018	Zmiana (%) kw./kw.	III kw. 2017	Zmiana (%) r./r.
Akcje (mln zł) *	114 558	137 401	(16,6%)	118 134	(3,0%)
Obligacje (mln zł)	513	1 181	(56,6%)	667	(23,1%)
Kontrakty terminowe (tys. szt.)	3 393	6 001	(43,5%)	3 209	5,7%
Opcje (tys. szt.)	122	204	(40,2%)	132	(7,6%)

* dane bez wezwań

Źródło: GPW, Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.

5 Sytuacja w sektorze bankowym

Według danych opublikowanych przez Narodowy Bank Polski, wolumen kredytów udzielonych przedsiębiorstwom przekroczył poziom 349 mld zł na koniec III kwartału 2018 roku (zmiana o +6,9% r./r.). Patrząc przez pryzmat struktury terminowej, największy wzrost odnotowały kredyty o zapadalności do 1 roku (+9,6% r./r.), jedynie nieznacznie wolniej rosły kredyty z terminem spłaty przekraczającym 5 lat (+9,2% r./r.), najslabiej natomiast wyglądała dynamika kredytów o średnim okresie zapadalności (od 1 do 5 lat), w wypadku których odnotowano jedynie minimalny wzrost (+0,3% r./r.).

Również pod względem struktury rodzajowej najwyższy wzrost kredytowania odnotowano w kategorii kredytów o charakterze bieżącym (+11,4% r./r.). Nieco wolniej wzrastała wartość kredytów udzielonych na nieruchomości (+9,7% r./r.) natomiast kredyty inwestycyjne odnotowały niewielki spadek (-0,5% r./r.).

W zakresie informacji o jakości portfela kredytowego, dostępne są dane na koniec sierpnia 2018 roku, przy czym ich zmiany w stosunku do danych na koniec sierpnia 2017 roku, są zaburzone wprowadzeniem nowego standardu rachunkowości MSSF 9 z dniem 1 stycznia 2018 roku. Wartość współczynnika kredytów z rozpoznana utratą wartości (NPL) dla kredytów udzielonych przedsiębiorcom osiągnęła na koniec sierpnia poziom 8,9% (+0,6 p.p. r./r., jednocześnie -0,8 p.p. w porównaniu do danych na koniec stycznia – pierwszych dostępnych danych po wprowadzeniu MSSF 9). W dalszym ciągu kredyty dla dużych przedsiębiorstw charakteryzują się niemal dwukrotnie lepszą jakością (NPL na poziomie 5,9% na koniec sierpnia) niż kredyty dla MSP (11,2%).

Saldo kredytów dla gospodarstw domowych na koniec września 2018 roku osiągnęło poziom prawie 697 mld zł (+5,1% r./r.). Główną siłą napędową wyżej wymienionego wzrostu stanowiły kredyty konsumpcyjne oraz kredyty hipoteczne udzielone w lokalnej walucie. Wolumen kredytów konsumpcyjnych wzrósł w tempie 9,3% r./r. natomiast kredyty hipoteczne w walucie krajowej wzrosły o +11,1% r./r. Z kolei w kategorii kredytów przeznaczonych na zakup nieruchomości denominowanych w walutach obcych odnotowano spadek o -8,4% r./r. powodowany m.in. aprecjacją złotego. Łącznie

wolumen kredytów na nieruchomości gospodarstw domowych osiągnął 425 mld zł, z czego ponad 295 mld zł stanowiły kredyty złotówkowe.

Jakość portfela kredytów udzielonych gospodarstwom domowym nie odnotowała w ciągu minionego roku istotnych zmian. Wskaźnik NPL dla tego segmentu utrzymał na koniec września poziom identyczny z poziomem sprzed wprowadzenia MSSF 9 to jest 6,1% (o -0,5 p.p. mniej niż na koniec stycznia – po wprowadzeniu MSSF 9). W obszarze kredytów na cele konsumpcyjne odnotowano niewielką poprawę jakości portfela (-0,2 p.p. r./r. do poziomu 11,2%). Podobnie w przypadku kredytów hipotecznych dla których wskaźnik NPL spadł o -0,3 p.p. r./r. do poziomu 2,6%.

Depozyty przedsiębiorstw w ujęciu rocznym wzrosły o +6,0% r./r., a ich saldo na koniec III kwartału 2018 roku wyniosło 268 mld zł. W dalszym ciągu niskie stopy procentowe wpływały na wzrost bazy depozytowej jedynie w obszarze depozytów bieżących, które odnotowały wzrost o +11,2% r./r., podczas gdy wolumen depozytów terminowych uległ zmniejszeniu o -2,9% r./r.

W przypadku depozytów gospodarstw domowych odnotowano wzrost salda o +8,0% r./r. do poziomu blisko 783 mld zł. Głównym motorem wzrostu, podobnie jak w przypadku depozytów dla przedsiębiorstw były depozyty bieżące, których wolumen na koniec września 2018 roku wzrósł o +14,6% w stosunku do poziomu sprzed roku. Podobnie jak w segmencie korporacyjnym saldo depozytów terminowych uległo obniżeniu o -1,7% r./r.

Sektor bankowy w ciągu pierwszych 8 miesięcy 2018 roku (styczeń-sierpień) wypracował najwyższy zysk netto od 2014 roku, to jest 10,4 mld zł (+11,7% r./r.). Pozytywnie na wyniki banków wpłynął wzrost wyniku odsetkowego (+8,6% r./r.) natomiast spadek odnotowano po stronie wyniku z opłat i prowizji (-4,2% r./r.). Pozostałe przychody sektora bankowego wzrosły o 11,8% r./r. W efekcie całkowite przychody sektora bankowego osiągnęły 44,6 mld zł to jest o +6,2% więcej niż przed rokiem. Dobre rezultaty banków są wynikiem sprzyjającej koniunktury gospodarczej, szczególnie widocznej w obszarze rozbudzonej konsumpcji w dużym stopniu przekładającej się na wysoki popyt na kredyty. Wśród czynników, które negatywnie wpłynęły na wynik sektora bankowego znajduje się wzrost całkowitych kosztów (+5,4% r./r.) na co wpływ miał podatek bankowy i składka na BFG, ale także rosące nakłady inwestycyjne banków (w tym w obszarze IT), a także koszty transformacji i licznych procesów M&A w sektorze. Negatywny wpływ na wynik sektora miał także wzrost kosztów związanych z odpisami z tytułu utraty wartości aktywów o +4,8% r./r. do poziomu 5,7 mld zł.

6 Analiza finansowa wyników Grupy Kapitałowej Banku

1. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Na koniec III kwartału 2018 roku suma bilansowa wyniosła 45,2 mld zł, co stanowi spadek o 2,1 mld zł (tj. 4,9%) w porównaniu do końca 2017 roku.

Największy udział w strukturze aktywów Grupy na koniec III kwartału 2018 roku miały należności od klientów netto. Ich udział w sumie aktywów wyniósł 47,8% na koniec września 2018 roku. Wartość należności od klientów netto na koniec III kwartału 2018 roku wyniosła 21,6 mld zł i była wyższa o 1,8 mld zł (tj. 8,8%) w stosunku do końca 2017 roku i wynikała przede wszystkim ze zwiększenia akcji kredytowej dla klientów sektora niefinansowego (+1,4 mld zł, tj. 7,7%). Należności w sektorze niefinansowym wzrosły zarówno po stronie klientów instytucjonalnych (+1,1 mld zł, tj. 10,0%; wzrost nastąpił we wszystkich segmentach klientów), jak i detalicznych (+0,3 mld zł, tj. 4,0%, za sprawą wyższego salda należności niezabezpieczonych oraz kredytów hipotecznych).

Należności od klientów netto

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Należności od podmiotów sektora finansowego, w tym:	2 371 353	1 995 017	376 336	18,9%
należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	58 701	-	58 701	100,0%
Należności od podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	19 232 798	17 854 016	1 378 782	7,7%
Klientów instytucjonalnych**	12 160 945	11 056 890	1 104 055	10,0%
Klientów indywidualnych, z tego:	7 071 853	6 797 126	274 727	4,0%
należności niezabezpieczone	5 464 763	5 323 199	141 564	2,7%
kredyty hipoteczne	1 607 090	1 473 927	133 163	9,0%
Należności od klientów netto, razem	21 604 151	19 849 033	1 755 118	8,8%

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

Należności od klientów w podziale na należności bez rozpoznanej utraty wartości / z rozpoznaną utratą wartości

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 1), w tym:	19 843 771	19 714 214	129 557	0,7%
instytucji finansowych	2 373 284	1 995 354	377 930	18,9%
podmiotów sektora niefinansowego	17 470 487	17 718 860	(248 373)	(1,4%)
klientów instytucjonalnych**	11 107 127	10 946 510	160 617	1,5%
klientów indywidualnych	6 363 360	6 772 350	(408 990)	(6,0%)
Należności bez rozpoznanej utraty wartości (Etap 2), w tym:	1 680 142	n/d	n/d	n/d
instytucji finansowych	1	n/d	n/d	n/d
podmiotów sektora niefinansowego	1 680 141	n/d	n/d	n/d
klientów instytucjonalnych**	972 025	n/d	n/d	n/d
klientów indywidualnych	708 116	n/d	n/d	n/d
Należności z rozpoznaną utratą wartości (Etap 3), w tym:	690 322	660 094	30 228	4,6%
instytucji finansowych	-	17 136	(17 136)	(100,0%)
podmiotów sektora niefinansowego	690 322	642 958	47 364	7,4%
klientów instytucjonalnych**	314 270	322 643	(8 373)	(2,6%)
klientów indywidualnych	376 052	320 315	55 737	17,4%
Należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi (Etap 3)	56 813	62 508	(5 695)	(9,1%)
Należności od klientów brutto razem, w tym:	22 271 048	20 436 816	1 834 232	9,0%
instytucji finansowych	2 373 285	2 012 490	360 795	17,9%
podmiotów sektora niefinansowego	19 840 950	18 361 818	1 479 132	8,1%
klientów instytucjonalnych**	12 393 422	11 269 153	1 124 269	10,0%
klientów indywidualnych	7 447 528	7 092 665	354 863	5,0%
Odpisy z tytułu utraty wartości, w tym:	(666 897)	(587 783)	(79 114)	13,5%
na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(50 727)	(54 295)	3 568	(6,6%)
Należności od klientów netto, razem	21 604 151	19 849 033	1 755 118	8,8%
Wskaźnik pokrycia odpisami z tytułu utraty wartości należności z rozpoznaną utratą wartości***	89,3%	80,8%		
klientów instytucjonalnych**	75,9%	68,3%		
klientów indywidualnych	99,9%	92,3%		
Wskaźnik kredytów nieobsługiwanych (NPL)	3,1%	3,2%		

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

***Wskaźnik liczony z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości należności zaklasyfikowanych do Etapu 1 oraz Etapu 2.

Na koniec III kwartału 2018 roku łączna suma zobowiązań wyniosła 38,3 mld zł, co stanowi wzrost o 2,2 mld zł (tj. 6,2%) w porównaniu do końca 2017 roku.

W III kwartale 2018 roku zobowiązania wobec klientów stanowiły dominujące źródło finansowania działalności Grupy i wynosiły 73,9% zobowiązań i kapitału własnego Grupy. Wartość zobowiązań wobec klientów na koniec września 2018 roku wyniosła 33,4 mld zł i była wyższa o 1,2 mld zł (tj. 3,8%) w porównaniu do końca 2017 roku. Zobowiązania wobec sektora niefinansowego wzrosły wobec klientów indywidualnych (+0,9 mld zł, tj. 9,1%, wzrost nastąpił głównie po stronie depozytów terminowych). Z kolei depozyty wobec sektora niefinansowego - klientów instytucjonalnych spadły o 0,6 mld zł, tj. 3,7% (spadek dotyczył segmentu jednostek publicznych). Z drugiej strony depozyty wobec sektora finansowego zanotowały wzrost o 0,8 mld zł, tj. 16,7% (wzrost nastąpił głównie po stronie depozytów terminowych).

Zobowiązania wobec banków wyniosły 2,4 mld zł na koniec III kwartału 2018 roku, co stanowiło 5,2% zobowiązań i kapitału własnego Grupy. W porównaniu do końca 2017 roku zobowiązania wobec banków wzrosły o 0,8 mld zł, tj. 50,8% między innymi z powodu wzrostu salda depozytów overnight.

Zobowiązania wobec klientów

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017	Zmiana	
			tys. zł	%
Środki na rachunkach bieżących, z tego:	21 705 782	22 660 986	(955 204)	(4,2%)
podmiotów sektora finansowego	559 937	531 361	28 576	5,4%
podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	21 145 845	22 129 625	(983 780)	(4,4%)
klientów instytucjonalnych*, w tym:	12 274 336	13 593 215	(1 318 879)	(9,7%)
jednostek budżetowych	1 126 031	2 826 740	(1 700 709)	(60,2%)
klientów indywidualnych	8 871 509	8 536 410	335 099	3,9%
Depozyty terminowe, z tego:	11 374 066	9 284 167	2 089 899	22,5%
podmiotów sektora finansowego	5 103 052	4 321 787	781 265	18,1%
podmiotów sektora niefinansowego, z tego:	6 271 014	4 962 380	1 308 634	26,4%
klientów instytucjonalnych*, w tym:	3 855 871	3 150 070	705 801	22,4%
jednostek budżetowych	569 407	96 966	472 441	487,2%
klientów indywidualnych	2 415 143	1 812 310	602 833	33,3%
Depozyty razem	33 079 848	31 945 153	1 134 695	3,6%
Pozostałe zobowiązania	292 488	191 545	100 943	52,7%
Zobowiązania wobec klientów, razem	33 372 336	32 136 698	1 235 638	3,8%

*Klienci instytucjonalni obejmują przedsiębiorstwa, sektor publiczny, spółki państwowe i prywatne, spółdzielnie, przedsiębiorstwa indywidualne, instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

2. Skonsolidowany rachunek zysków i strat

W III kwartale 2018 roku Grupa osiągnęła skonsolidowany zysk netto w wysokości 158,5 mln zł, co oznacza spadek o 13,1 mln zł (tj. 7,6%) w stosunku do III kwartału 2017 roku. W tym samym czasie przychody Grupy spadły o 11,5 mln zł (tj. 2,2%) i osiągnęły poziom 519,0 mln zł.

Na kształtowanie się wyniku działalności operacyjnej Grupy w III kwartale 2018 roku w porównaniu do III kwartału 2017 roku wpływ miały w szczególności:

- Wynik z tytułu odsetek w wysokości 280,7 mln zł wobec 273,5 mln zł w III kwartale 2017 roku – wzrost o 7,3 mln zł (tj. 2,7%).
- Przychody odsetkowe w III kwartale 2018 roku były niższe o 20,8 mln zł (tj. 5,9%), w porównaniu do analogicznego okresu w 2017 roku i wyniosły 332,0 mln zł. Różnica wynika z zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń i związanego z tym prezentowania przychodów odsetkowych od instrumentów pochodnych zabezpieczających w tej linii (spadek w ujęciu rocznym o 20,1 mln zł, tj. 100,0%), w III kwartale 2018 roku. Jednocześnie odsetki od należności od klientów stanowiące główne źródło przychodów odsetkowych, osiągnęły poziom 238,0 mln zł i były wyższe o 6,1 mln zł (tj. 2,6%) w stosunku do III kwartału 2017 roku. Miało to głównie związek ze wzrostem średniego wolumenu należności niezabezpieczonych od klientów indywidualnych oraz wolumenu kredytów od klientów instytucjonalnych. Z drugiej strony, przychody odsetkowe od papierów wartościowych (aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu) spadły o 3,9 mln zł (tj. 4,3%) w ujęciu rocznym z powodu ich niższego wolumenu.

Koszty z tytułu odsetek w III kwartale 2018 roku spadły o 28,1 mln zł (tj. 35,4%), w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku. Największa zmiana przypada na koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń (spadek w ujęciu rocznym o 25,3 mln zł, tj. 100,0%). Z kolei odsetki od zobowiązań wobec klientów (sektora finansowego i niefinansowego) stanowiące główne źródło kosztów odsetkowych spadły o 3,5 mln zł (tj. 8,2%) z powodu niższej marży na depozytach od klientów instytucjonalnych.

Wynik z tytułu odsetek

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Przychody z tytułu odsetek				
z tytułu aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu				
operacji z Bankiem Centralnym	1 585	4 414	(2 829)	(64,1%)
należności od banków	4 488	5 138	(650)	(12,7%)
należności od klientów, z tego:	237 980	231 928	6 052	2,6%

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za III kwartał 2018 roku

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
podmiotów sektora finansowego	14 035	12 560	1 475	11,7%
podmiotów sektora niefinansowego, w tym:	223 945	219 368	4 577	2,1%
od kart kredytowych	72 335	71 263	1 072	1,5%
z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	72 548	84 421	(11 873)	(14,1%)
Przychody o podobnym charakterze z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	12 989	4 984	8 005	160,6%
zobowiązań z ujemną stopą procentową	2 362	1 799	563	31,3%
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	-	20 096	(20 096)	(100,0%)
	331 952	352 780	(20 828)	(5,9%)
Koszty odsetek i koszty o podobnym charakterze z tytułu zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu				
zobowiązań wobec banków	(11 713)	(11 477)	(236)	2,1%
zobowiązań wobec podmiotów sektora finansowego	(15 529)	(14 596)	(933)	6,4%
zobowiązań wobec podmiotów sektora niefinansowego	(23 035)	(27 428)	4 393	(16,0%)
kredytów i pożyczek otrzymanych	(60)	(121)	61	(50,4%)
z tytułu zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat				
aktywów z ujemną stopą procentową	(891)	(400)	(491)	122,8%
instrumentów pochodnych w rachunkowości zabezpieczeń	-	(25 300)	25 300	(100,0%)
	(51 228)	(79 322)	28 094	(35,4%)
Wynik z tytułu odsetek	280 724	273 458	7 266	2,7%

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Odpowiada pozycji „Przychody z tytułu odsetek i przychody o podobnym charakterze z tytułu dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży” według MSR 39.

- Wynik z tytułu opłat i prowizji w kwocie 135,1 mln zł wobec 146,2 mln zł w III kwartale 2017 roku – spadek o 11,1 mln zł (tj. 7,6%). Największy spadek dotyczył wyniku prowizyjnego z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych z powodu pogorszenia sentymentu na rynkach kapitałowych oraz wzrostu awersji do ryzyka. Jednocześnie wzrost kosztów w związku z inwestycjami poniesionymi w obszarze kart płatniczych i kredytowych spowodował, że wynik prowizyjny z tego tytułu spadł o 4,3 mln zł (tj. 11,7%).

Wynik z tytułu opłat i prowizji

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017	Zmiana	
			tys. zł	%
Przychody z tytułu opłat i prowizji				
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych*	18 513	25 144	(6 631)	(26,4%)
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	43 333	43 004	329	0,8%
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	26 850	26 569	281	1,1%
z tytułu usług powierniczych*	21 475	20 955	520	2,5%
z tytułu działalności maklerskiej	10 019	9 913	106	1,1%
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	6 170	5 959	211	3,5%
z tytułu udzielonych gwarancji	4 673	5 005	(332)	(6,6%)
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	2 004	1 645	359	21,8%
inne, w tym:	25 223	26 735	(1 512)	(5,7%)
z tytułu produktów ratalnych w karcie kredytowej	7 024	6 612	412	6,2%
	158 260	164 929	(6 669)	(4,0%)
Koszty z tytułu opłat i prowizji				
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	(10 635)	(5 984)	(4 651)	77,7%

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Handlowego w Warszawie S.A.
za III kwartał 2018 roku

z tytułu działalności maklerskiej	(3 470)	(3 310)	(160)	4,8%
z tytułu opłat KDPW	(4 236)	(4 785)	549	(11,5%)
z tytułu opłat brokerskich	(821)	(1 104)	283	(25,6%)
inne	(4 002)	(3 549)	(453)	12,8%
	(23 164)	(18 732)	(4 432)	23,7%
Wynik z tytułu opłat i prowizji				
z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych	18 513	25 144	(6 631)	(26,4%)
z tytułu kart płatniczych i kredytowych	32 698	37 020	(4 322)	(11,7%)
z tytułu realizacji zleceń płatniczych	26 850	26 569	281	1,1%
z tytułu usług powierniczych	21 475	20 955	520	2,5%
z tytułu działalności maklerskiej	6 549	6 603	(54)	(0,8%)
z tytułu świadczenia usług zarządzania środkami na rachunkach klientów	6 170	5 959	211	3,5%
z tytułu udzielonych gwarancji	4 673	5 005	(332)	(6,6%)
z tytułu udzielonych zobowiązań o charakterze finansowym	2 004	1 645	359	21,8%
z tytułu opłat KDPW	(4 236)	(4 785)	549	(11,5%)
z tytułu opłat brokerskich	(821)	(1 104)	283	(25,6%)
inne	21 221	23 186	(1 965)	(8,5%)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	135 096	146 197	(11 101)	(7,6%)

*Od I kwartału 2018 roku wynagrodzenie Grupy z tytułu dystrybucji obligacji strukturyzowanych dla klientów Sektora Bankowości Detalicznej, prezentowane dotąd w przychodach z tytułu opłat i prowizji z tytułu usług powierniczych, zostało przeniesione do linii przychodów z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych. Dane porównywalne zostały odpowiednio przekształcone.

- Pozostałe dochody operacyjne (tj. dochody pozaodsetkowe i pozaprowizyjne) w wysokości 103,2 mln zł wobec 110,9 mln zł w III kwartale 2017 roku – spadek o 7,7 mln zł (tj. 6,9%) wynikający z niższego wyniku na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody oraz spadku wyniku na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych m.in. z powodu wzrostu kosztów windykacji. Powyższe spadki częściowo zostały skompensowane przez wzrost wyniku na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat w związku ze wzrostem wartości udziałów mniejszościowych posiadanych przez Bank.
- Koszty działania i ogólnego zarządu wraz z amortyzacją w wysokości 275,5 mln zł wobec 278,8 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego – spadek o 3,3 mln zł (tj. 1,2%) wynikający z niższych kosztów amortyzacji jak i pracowniczych.

W III kwartale 2018 roku koszty pracownicze spadły w ujęciu rocznym o 1,8 mln zł (tj. 1,4%) z powodu niższych kosztów wynagrodzenia. Zatrudnienie w Grupie w omawianym okresie zmniejszyło się o 105 etatów.

Amortyzacja spadła o 9,5% w stosunku do poprzedniego roku do poziomu 16,8 mln zł.

Koszty ogólnie – administracyjne pozostały na niemal niezmiennym poziomie. Oszczędności uzyskane m.in. po stronie kosztów transakcyjnych, zostały zainwestowane w technologię (w związku z wdrażaniem nowych rozwiązań) oraz sprzedaż produktów bankowych.

Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017	Zmiana	
			tys. zł	%
Koszty pracownicze	(125 562)	(127 318)	1 756	(1,4%)
Koszty związane z wynagrodzeniami	(91 362)	(94 541)	3 179	(3,4%)
Premie i nagrody	(20 726)	(19 279)	(1 447)	7,5%
Koszty ubezpieczeń społecznych	(13 474)	(13 498)	24	(0,2%)
Koszty ogólnie-administracyjne	(133 144)	(132 948)	(196)	0,1%
Koszty opłat telekomunikacyjnych i sprzętu komputerowego	(49 891)	(48 224)	(1 667)	3,5%
Koszty usług obcych, w tym doradczych, audytorskich i konsultacyjnych	(13 401)	(14 375)	974	(6,8%)
Koszty wynajmu i utrzymania nieruchomości	(16 335)	(15 966)	(369)	2,3%
Reklama i marketing	(10 377)	(9 559)	(818)	8,6%
Koszty usług zarządzania gotówką, koszty usług KIR i inne koszty transakcyjne	(8 759)	(10 659)	1 900	(17,8%)
Koszty usług zewnętrznych dotyczące dystrybucji produktów bankowych	(10 590)	(9 567)	(1 023)	10,7%
Koszty usług pocztowych, materiałów biurowych i poligrafii	(1 721)	(1 840)	119	(6,5%)
Koszty szkoleń i edukacji	(355)	(327)	(28)	8,6%
Koszty nadzoru bankowego i kapitałowego	(276)	(69)	(207)	300,0%
Koszty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	(3 511)	(2 613)	(898)	34,4%

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017	Zmiana	
			tys. zł	%
Pozostałe koszty	(17 928)	(19 749)	1 821	(9,2%)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(16 793)	(18 566)	1 773	(9,5%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych, razem	(275 499)	(278 832)	3 333	(1,2%)

- Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne w wysokości -19,2 mln zł wobec -22,0 mln zł w III kwartale 2017 roku. Spadek odpisów dotyczący segmentu Bankowości Instytucjonalnej był wynikiem przede wszystkim spadku poziomu ryzyka niewywiązywania się kredytobiorców ze spłaty zobowiązań kredytowych oraz spłatą kilku zaangażowani kredytowych. Z kolei w segmencie Bankowości Detalicznej odnotowano wzrost odpisów netto, który wynikał z nowych rachunków, dla których została odnotowana utrata wartości oraz wzrostu średniego wieku portfela z utratą wartości.

Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

w tys. zł	01.07 – 30.09.2018	01.07 – 30.09.2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik z tytułu utraty wartości należności od banków				
utworzenie odpisów	(1 352)	(206)	(1 146)	556,3%
odwrócenie odpisów	1 246	105	1 141	-
	(106)	(101)	(5)	5,0%
Wynik z tytułu utraty wartości należności od klientów				
Wynik z tytułu utworzenia i odwrócenia odpisów				
utworzenie odpisów	(19 514)	(22 229)	2 715	(12,2%)
utworzenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	(54 248)	(47 674)	(6 574)	13,8%
utworzenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	-	(3)	3	(100,0%)
odwrócenie odpisów	35 184	24 090	11 094	46,1%
odwrócenie odpisów na należności z tytułu zapadłych transakcji instrumentami pochodnymi	44	46	(2)	(4,3%)
inne	(494)	1 312	(1 806)	(137,7%)
Odzyski od sprzedanych wierzytelności, uprzednio spisanych	8	52	(44)	(84,6%)
	(19 506)	(22 177)	2 671	(12,0%)
Wynik z tytułu utraty wartości inwestycyjnych dłużnych aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody				
odwrócenie odpisów	47	-	47	-
	47	-	47	-
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych				
	(19 565)	(22 278)	2 713	(12,2%)
utworzenie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	(10 069)	(3 039)	(7 030)	231,3%
rozwiązanie rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne	10 419	3 269	7 150	218,7%
Wynik rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	350	230	120	52,2%
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(19 215)	(22 048)	2 833	(12,8%)

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

- Spadek wyniku z tytułu zbycia pozostałych aktywów o 10,5 mln zł w związku ze sprzedażą prawa użytkowania wieczystego nieruchomości w III kwartale 2017 roku.
- Łączne obciążenie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych rachunku zysków i strat Grupy w III kwartale 2018 roku wynosiło 19,3 mln zł i pozostało na niemal niezmiennym poziomie w ujęciu rocznym.

3. Wskaźniki

W III kwartale 2018 roku podstawowe wskaźniki finansowe przedstawiały się następująco:

Wybrane wskaźniki finansowe	III kw. 2018	III kw. 2017
ROE *	10,1%	8,0%
ROA**	1,5%	1,1%
Koszty/Dochody	54%	53%
Kredyty sektora niefinansowego/Depozyty sektora niefinansowego	70%	65%
Kredyty sektora niefinansowego/Aktywa ogółem	43%	41%
Wynik z tytułu odsetek/przychody ogółem	54%	52%
Wynik z tytułu prowizji/przychody ogółem	26%	28%

*Iloraz sumy wyników netto z czterech ostatnich kwartałów do średniego stanu kapitału z czterech ostatnich kwartałów po wyłączeniu zysku roku bieżącego.

**Iloraz sumy wyników netto z czterech ostatnich kwartałów do średniego stanu aktywów z czterech ostatnich kwartałów.

Zatrudnienie w Grupie*

w etatach	01.01 – 30.09.2018	01.01 – 30.09.2017	Zmiana	
			etaty	%
Średnie zatrudnienie w III kwartale	3 444	3 575	(131)	(3,7%)
Średnie zatrudnienie w okresie	3 449	3 584	(135)	(3,8%)
Stan zatrudnienia na koniec okresu	3 396	3 501	(105)	(3,0%)

*nie obejmuje osób na urloпах wychowawczych i bezpłatnych

Adekwatność kapitałowa*

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017
Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	6 356 464	6 403 317
Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	(1 405 610)	(1 421 422)
Kapitał podstawowy Tier I	4 950 854	4 981 895
Kapitał Tier I	4 950 854	4 981 895
Fundusze Własne	4 950 854	4 981 895
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	29 348 940	27 882 101
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	16,9%	17,9%
Współczynnik kapitału Tier I	16,9%	17,9%
Łączny współczynnik kapitałowy	16,9%	17,9%

*Współczynnik kapitałowy obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Wskaźnik dźwigni finansowej*

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017
Kapitał Tier I	4 950 854	4 981 895
Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	49 428 973	47 250 960
Dźwignia finansowa	10,0%	10,5%

*Wskaźnik dźwigni finansowej obliczony został według zasad określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („CRR”).

Przegląd aktywów ważonych ryzykiem

<i>w tys. zł</i>		Aktywa ważne ryzykiem		Minimalne wymogi kapitałowe
CRR		30.09.2018	31.12.2017	30.09.2018
	1 Ryzyko kredytowe (z wyjątkiem ryzyka kredytowego kontrahenta)	22 229 100	20 911 562	1 778 328
art. 438 lit. c) i d)	2 W tym metoda standardowa	22 229 100	20 911 562	1 778 328
art. 438 lit. c) i d)	3 W tym podstawowa metoda IRB (FIRB)	-	-	-
art. 438 lit. c) i d)	4 W tym zaawansowana metoda IRB (AIRB)	-	-	-
art. 438 lit. d)	5 W tym metoda IRB kapitału zgodnie z uproszczoną metodą ryzyka ważonego lub metodą modeli wewnętrznych	-	-	-
art. 107 art. 438 lit. c) i d)	6 Ryzyko kredytowe kontrahenta	1 217 751	1 335 653	97 420
art. 438 lit. c) i d)	7 W tym metoda wyceny według wartości rynkowej	664 163	722 737	53 133
art. 438 lit. c) i d)	8 W tym wycena pierwotnej wartości ekspozycji	-	-	-
	9 W tym metoda standardowa	-	-	-
	10 W tym metoda modeli wewnętrznych (IMM)	-	-	-
art. 438 lit. c) i d)	11 W tym kwota ekspozycji z tytułu swoich wkładów do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania	-	-	-
art. 438 lit. c) i d)	12 W tym aktualizacja wyceny kredytowej	553 588	612 916	44 287
art. 438 lit. e)	13 Ryzyko rozliczenia	-	1	-
art. 449 lit. o) i i)	14 Ekspozycje sekurytyzacyjne w portfelu bankowym (po uwzględnieniu ograniczenia)	950 588	951 516	76 047
	15 W tym metoda IRB	-	-	-
	16 W tym metoda formuły nadzorczej (SFA) IRB	-	-	-
	17 W tym metoda wewnętrznych oszacowań (IAA)	-	-	-
	18 W tym metoda standardowa	950 588	951 516	76 047
art. 438 lit. e)	19 Ryzyko rynkowe	1 445 038	1 030 143	115 603
	20 W tym metoda standardowa	1 445 038	1 030 143	115 603
	21 W tym metoda modeli wewnętrznych	-	-	-
art. 438 lit. e)	22 Duże ekspozycje	-	46 825	-
art. 438 lit. f)	23 Ryzyko operacyjne	3 506 463	3 606 401	280 517
	24 W tym metoda wskaźnika bazowego	-	-	-
	25 W tym metoda standardowa	3 506 463	3 606 401	280 517
	26 W tym metoda zaawansowanego pomiaru	-	-	-
art. 437 ust. 2), art. 48 i art. 60	27 Kwoty poniżej progów dla odliczenia (podlegające wadze ryzyka 250%)	509 425	466 417	40 754
art. 500	28 Korekta dla dolnej granicy	-	-	-
	29 Razem	29 348 940	27 882 101	2 347 915

7 Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segment działalności jest dającą się wyodrębnić częścią działalności Grupy, generującą przychody i koszty (w tym z transakcji wewnątrz Grupy), której wyniki operacyjne są regularnie analizowane przez Zarząd jednostki dominującej, jako główny organ decyzyjny Grupy, w celu alokacji zasobów oraz oceny jej działalności.

Grupa jest zarządzana na poziomie dwóch głównych segmentów – bankowości instytucjonalnej i bankowości detalicznej. Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego segmentu dokonywane jest zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przez Grupę dla potrzeb sporządzenia sprawozdań finansowych, z uwzględnieniem transakcji pomiędzy segmentami w ramach Grupy.

Przyporządkowania aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów Grupy do segmentów dokonano na podstawie wewnętrznych informacji przygotowywanych dla potrzeb zarządczych. Transfer finansowania pomiędzy segmentami Grupy oparty jest na stawkach bazujących na stopach rynkowych. Stawki transferowe są ustalane według tych samych zasad dla obu segmentów, a ich zróżnicowanie wynika jedynie ze struktury terminowej i walutowej aktywów i zobowiązań. Podstawą oceny wyników działalności segmentu jest zysk lub strata brutto.

Działalność Grupy prowadzona jest wyłącznie na terenie Polski.

Bankowość Instytucjonalna

W ramach segmentu Bankowości Instytucjonalnej Grupa oferuje produkty i świadczy usługi podmiotom gospodarczym, jednostkom samorządowym oraz dla sektora budżetowego. Obok tradycyjnych usług bankowych polegających na działalności kredytowej i depozytowej, segment świadczy usługi zarządzania gotówką, finansowania handlu, usług

maklerskich i powiernictwa papierów wartościowych, oferuje produkty skarbu na rynkach finansowych i towarowych. Ponadto segment oferuje usługi bankowości inwestycyjnej na lokalnym i międzynarodowym rynku kapitałowym, w tym usług doradztwa, pozyskiwania i gwarantowania finansowania poprzez publiczne i niepubliczne emisje instrumentów finansowych. Działalność segmentu obejmuje także transakcje na własny rachunek na rynkach instrumentów kapitałowych, dłużnych oraz pochodnych.

Bankowość Detaliczna

Segment Bankowości Detalicznej dostarcza produktów i usług finansowych klientom indywidualnym, a także w ramach CitiBusiness mikroprzedsiębiorstwom oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą. Oprócz prowadzenia rachunków, oferty w obszarze działalności kredytowej i depozytowej, Grupa oferuje klientom pożyczki gotówkowe, kredyty hipoteczne, karty kredytowe, prowadzi usługi zarządzania majątkiem, pośredniczy w sprzedaży produktów inwestycyjnych i ubezpieczeniowych.

Wyniki finansowe Grupy według segmentów działalności

w tys. zł	Za okres		01.01. – 30.09.2018			01.01. – 30.09.2017*	
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	
Wynik z tytułu odsetek	379 987	448 498	828 485	358 912	432 895	791 807	
Wynik wewnętrzny z tytułu odsetek, w tym:	(29 062)	29 062	-	(20 361)	20 361	-	
przychody wewnętrzne	-	29 062	29 062	-	20 361	20 361	
koszty wewnętrzne	(29 062)	-	(29 062)	(20 361)	-	(20 361)	
Wynik z tytułu opłat i prowizji	213 796	201 712	415 508	214 585	221 278	435 863	
Przychody z tytułu dywidend	1 430	8 006	9 436	1 477	7 720	9 197	
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	265 966	21 229	287 195	223 648	22 808	246 456	
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody**	87 727	-	87 727	28 803	-	28 803	
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat***	10 164	-	10 164	3 377	-	3 377	
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	3 682	-	3 682	6 445	-	6 445	
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	5 401	(158)	5 243	15 440	(15 394)	46	
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu	(377 450)	(470 226)	(847 676)	(379 169)	(478 539)	(857 708)	
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych	(13 661)	(40 493)	(54 154)	(14 793)	(39 252)	(54 045)	
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	(836)	-	(836)	10 519	25	10 544	
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe****	(3 316)	(48 423)	(51 739)	(19 370)	(45 384)	(64 754)	
Zysk operacyjny	572 890	120 145	693 035	449 874	106 157	556 031	
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	9	-	9	271	-	271	
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(44 891)	(16 318)	(61 209)	(43 132)	(16 246)	(59 378)	
Zysk brutto	528 008	103 827	631 835	407 013	89 911	496 924	
Podatek dochodowy			(145 139)			(124 719)	
Zysk netto			486 696			372 205	

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

***Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

****Odpowiada pozycji 'Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne' według MSR 39.

w tys. zł	Stan na dzień			31.12.2017*		
	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem	Bankowość Instytucjonalna	Bankowość Detaliczna	Razem
Aktywa	37 800 592	7 362 754	45 163 346	35 906 089	7 131 507	43 037 596
Zobowiązania i kapitał własny, w tym:	31 325 945	13 837 401	45 163 346	30 134 111	12 903 485	43 037 596
zobowiązania	26 079 143	12 240 864	38 320 007	24 799 594	11 299 119	36 098 713

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

8 Działalność Grupy

1 Sektor Bankowości Instytucjonalnej

1.1 Podsumowanie wyników Segmentu

w tys. zł	III kw. 2018	III kw. 2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	128 264	125 623	2 641	2,1%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	68 808	67 778	1 030	1,5%
Przychody z tytułu dywidend	398	249	149	59,8%
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	87 289	86 419	870	1,0%
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	8 534	12 942	(4 408)	(34,1%)
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 372	-	3 372	-
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-	2 891	(2 891)	(100,0%)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	385	4 928	(4 543)	(92,2%)
Razem przychody	297 050	300 830	(3 780)	(1,3%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja	(110 990)	(112 538)	1 548	(1,4%)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	-	10 489	(10 489)	(100,0%)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	3 938	(7 611)	11 549	(151,7%)
Udział w zyskach netto podmiotów wycenianych metodą praw własności	(246)	6	(252)	-
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(13 966)	(13 783)	(183)	1,3%
Zysk brutto	175 786	177 393	(1 607)	(0,9%)
Koszty/Dochody	37%	37%		

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Na kształtowanie się wyniku brutto Segmentu Bankowości Instytucjonalnej w III kwartale 2018 roku w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wpływ miały w szczególności:

- wzrost wyniku odsetkowego będący efektem wzrostu wolumenu kredytowego o 10% r./r.;
- wzrost wyniku prowizyjnego w obszarze bankowości transakcyjnej i powierniczej;
- nieznaczny spadek kosztów działania i kosztów ogólnego zarządu wraz z amortyzacją;
- spadek odpisów był wynikiem przede wszystkim spadku poziomu ryzyka niewywiązywania się kredytobiorców ze spłaty zobowiązań kredytowych oraz spłatą kilku zaangażowani kredytowych.

1.2 Bankowość instytucjonalna oraz rynki kapitałowe

Bankowość Instytucjonalna

W zakresie bankowości instytucjonalnej Bank świadczy kompleksowe usługi finansowe największym polskim przedsiębiorstwom oraz strategicznym przedsiębiorstwom z silnym potencjałem wzrostu, jak również dla największych instytucji finansowych oraz spółek z sektora publicznego.

Na koniec III kwartału 2018 roku liczba klientów instytucjonalnych (obejmująca klientów strategicznych, globalnych i bankowości przedsiębiorstw) wyniosła 5,9 tys., co oznacza spadek o 5% w porównaniu do III kwartału 2017 roku, gdzie

liczba klientów wynosiła 6,2 tys.

Cechą wspólną klientów bankowości instytucjonalnej jest ich zapotrzebowanie na zaawansowane produkty finansowe oraz doradztwo w zakresie usług finansowych. Bank zapewnia w tym obszarze koordynację oferowanych produktów z zakresu bankowości inwestycyjnej, skarbu i zarządzania środkami finansowymi oraz przygotowuje oferty kredytowe różnorodnych form finansowania. Innowacyjność i konkurencyjność w zakresie oferowanych nowoczesnych struktur finansowania jest wynikiem połączenia wiedzy i doświadczenia Banku, a także współpracy w ramach globalnej struktury Citigroup.

Poniższa tabela przedstawia stany aktywów i pasywów w poszczególnych segmentach w ujęciu zarządczym.

Aktywa ¹⁾

mln zł	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017	Zmiana		Zmiana	
				(1)/(2)		(1)/(3)	
				(1)	(2)	(3)	mln zł
Przedsiębiorstwa ²⁾ , w tym:	4 783	4 494	4 559	289	6%	224	5%
Małe i średnie firmy	1 531	1 671	1 790	(140)	(8%)	(259)	(14%)
Duże przedsiębiorstwa	3 252	2 823	2 769	429	15%	483	17%
Sektor Publiczny	49	66	118	(17)	(26%)	(69)	(58%)
Klienci Globalni	3 438	3 271	3 050	167	5%	388	13%
Klienci Korporacyjni	5 471	4 819	5 128	652	14%	343	7%
Pozostałe ³⁾	-	2	3	(2)	(100%)	(3)	(100%)
Razem Bankowość Instytucjonalna	13 741	12 652	12 858	1 089	9%	883	7%

Zobowiązania ¹⁾

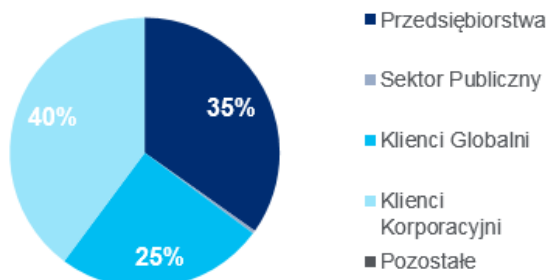
mln zł	30.09.2018	31.12.2017	30.09.2017	Zmiana		Zmiana	
				(1)/(2)		(1)/(3)	
				(1)	(2)	(3)	mln zł
Przedsiębiorstwa ²⁾ , w tym:	3 743	3 865	3 678	(122)	(3%)	65	2%
Małe i średnie firmy	2 068	2 129	2 119	(61)	(3%)	(51)	(2%)
Duże przedsiębiorstwa	1 675	1 736	1 559	(61)	(4%)	116	7%
Sektor Publiczny	2 166	3 313	3 626	(1 147)	(35%)	(1 460)	(40%)
Klienci Globalni	7 956	7 745	7 435	211	3%	521	7%
Klienci Korporacyjni	7 278	5 856	6 015	1 422	24%	1 263	21%
Pozostałe ³⁾	74	71	75	3	4%	(1)	(1%)
Razem Bankowość Korporacyjna i Bankowość Przedsiębiorstw	21 217	20 850	20 829	367	2%	388	2%

1) Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

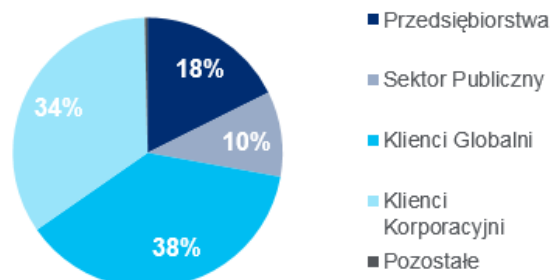
2) Do segmentu Przedsiębiorstw klasyfikowani są klienci, których obrót roczny wynosi od 8 mln zł do 150 mln zł (Małe i średnie przedsiębiorstwa) oraz od 150 mln zł do 1,5 mld zł (Duże przedsiębiorstwa).

3) Pozycja „Pozostałe” obejmuje m.in. klientów objętych restrukturyzacją oraz klientów spółki Handlowy Leasing sp. z o.o.

Struktura aktywów Bankowości Instytucjonalnej wg stanu na 30.09.2018

Struktura pasywów Bankowości Instytucjonalnej wg stanu na 30.09.2018

Kluczowe transakcje i osiągnięcia w obszarze Bankowości Instytucjonalnej w III kwartale 2018 roku:

1. Zwiększenie udziałów w zakresie obsługi bankowej:
    - Przejęcie programu finansowania dostawców klienta z branży elektronicznej z innego banku;
    - Przejęcia obsługi przelewów zagranicznych klienta z branży samochodowej z innego banku;
    - Przejęcie całości obsługi bankowej wiodącej firmy z branży spożywczej;
    - Zdobywanie mandatu na kompleksową obsługę bankową dla wiodącej spółki z branży motoryzacyjnej;
    - Rozpoczęcie współpracy z międzynarodową korporacją (sprzedaż ponad 500 mln zł) specjalizującą się w produkcji pieców i systemów grzewczych. Współpraca będzie prowadzona w pełnym zakresie usług dla tej korporacji.
  2. Aktywne wspieranie klientów w zakresie działalności kredytowej:
    - Udzielenie finansowania krótkoterminowego na kwotę 95 mln zł dla wiodącej spółki z branży telekomunikacyjnej;
    - Udzielenie kredytów i promes w wysokości 127 mln zł dla klientów z segmentu bankowości przedsiębiorstw.
  3. Zwiększanie udziałów w bankowości transakcyjnej poprzez:
    - Podwyższenie linii rewolwingowej pod akredytywy w kwocie 18,3 mln zł do kwoty 64 mln zł na produkcję pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, z wyłączeniem motocykli;
    - Udzielenie finansowania Dostawców w kwocie 100 mln zł na sprzedaż detaliczną obuwia i wyrobów skórzanych prowadzonych w wyspecjalizowanych sklepach;
    - Udzielenie gwarancji w kwocie 18,3 mln zł na naprawę i konserwację urządzeń gospodarstwa domowego oraz sprzętu użytku domowego i ogrodniczego.
- Dodatkowo Bank aktywnie wspiera klientów w zakresie rozwoju rozwiązań e-commerce i digital. We wrześniu 2018 roku odbyła się konferencja z najdłuższą tradycją poświęconą skutecznej sprzedaży produktów i usług przez Internet – E-commerce Standard. W programie poruszono tematy związane z aktualnymi wyzwaniami menedżerów e-commerce z dużych i średnich firm. Już po raz kolejny, Citi Handlowy wystąpił jako partner wydarzenia. Jednocześnie w tym samym miesiącu w Londynie miała miejsce konferencja „EMEA Digital Leaders” zorganizowana przez Citi Commercial Bank. Dwudniowe wydarzenie zgromadziło ponad 70 uczestników z 20 krajów, w tym klientów Pionu Bankowości Przedsiębiorstw.

Działalność i osiągnięcia biznesowe Pionu Skarbu

- Platforma *CitiFx Pulse*, obecna na rynku od 2005 roku, cieszy się nielubianym zaufaniem naszych klientów. Świadczy o tym fakt, że za pośrednictwem platformy zawierane jest około 80% wszystkich transakcji FX. Za pomocą platformy klient może samodzielnie zawierać transakcje w dogodnym dla niego czasie i jednym kliknięciem ma możliwość zawarcia do 300 transakcji na różne daty. Platforma zapewnia naszym klientom dostęp do kwotowań 24 godziny na dobę, ciągły dostęp do informacji rynkowych, pozwala również zarządzać ekspozycją walutową, tworzyć dogodne raporty i potwierdzać transakcje online. Jest to narzędzie innowacyjne i funkcjonalne, oferujące zautomatyzowane rozwiązania FX.
- W obszarze wymiany walutowej, Bank oferuje innowacyjne rozwiązanie dedykowane sektorowi eCommerce. Umożliwia ono pełną automatyzację wyceny i sprzedaży w wielu walutach, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka kursowego dla klienta Banku. Rozwiązanie może być w pełni zintegrowane z systemami klienta poprzez API. Automatyzacja pozwala na efektywną obsługę dużej ilości niskowartościowych transakcji, co sprawia, że narzędzie sprawdza się szczególnie w sprzedaży online.
- Jeśli chodzi o rynek dłużnych papierów wartościowych, to w trzecim kwartale 2018 roku, Bank przeprowadził konsorcjalną emisję obligacji 7-letnich w kwocie 500 mln zł dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego

Bankowość Transakcyjna

Citi Handlowy jest wiodącą instytucją świadczącą usługi bankowości transakcyjnej. Już piąty rok z rzędu prestiżowy magazyn „Euromoney” uznawał obsługę transakcyjną Banku Citi Handlowy za najlepszą w Polsce. Wyróżnienie to przyznawane jest w oparciu o ocenę klientów, którzy kolejny raz wskazali lidera w branży finansowej.

Aktualna oferta bankowości transakcyjnej obejmuje:

- Bankowość elektroniczną;
- Depozyty i rachunki bieżące;
- Produkty kartowe;
- Produkty zarządzania płynnością;
- Przelewy zagraniczne;
- Produkty kartowe;
- Płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect;

- Produkty gotówkowe;
- Doradztwo unijne;
- Produkty finansowania handlu.

Bankowość elektroniczna

Podążając za rozwojem nowoczesnych technologii w bankowości, a także w odpowiedzi na kompleksowe potrzeby klientów korzystających z rozwiązań elektronicznych i mobilnych usprawniono oferowane klientom systemy. Najistotniejsze było dostosowanie się do zmian związanych z wprowadzeniem od 1 lipca 2018 roku mechanizmu podzielonej płatności (split payment). Ponadto kontynuowano prace mające na celu uproszczenie procesu obsługi płatności oraz komercjalizowano elektroniczną platformę wymiany dokumentacji – eWnioski. W planach na IV kwartał 2018 roku jest udostępnienie kolejnych rozwiązań, które ułatwią klientom codzienną obsługę rachunków i produktów. Planowane jest m.in. pilotażowe wdrożenie aplikacji mobilnej CitiDirect BE App, która docelowo ma zastąpić dotychczas oferowane klientom firmowym rozwiązania mobilne.

W III kwartale 2018 roku Bank przetworzył drogą elektroniczną ponad 6 mln transakcji. Udział w rynku usług nowoczesnej bankowości elektronicznej jest istotnym elementem realizowanej strategii stworzonej z myślą o wygodzie klientów.

Depozyty i rachunki bieżące

Jednym z najważniejszych elementów realizowanej strategii Banku jest koncentracja na pozyskiwaniu i obsłudze rachunków operacyjnych. Rachunek bieżący umożliwia dostęp do pełnej palety produktów Citi Handlowy. Zgromadzone przez klienta środki pieniężne, które nie są wykorzystywane do finansowania bieżącej działalności, mogą zostać ulokowane w depozytach terminowych, lub pozostać na rachunku bieżącym o podwyższonym oprocentowaniu. W ofercie Banku znajdują się także m.in. depozyty negocjowane, depozyty automatyczne i depozyty zablokowane.

Produkty kartowe

W III kwartale tego roku Bank przeprowadził zmianę szaty graficznej i struktury platformy CitiManager służącej do zarządzania programami kartowymi. Zmiana dotyczyła w głównej mierze Administratorów Programów Kartowych i jej zamierzeniem była poprawa komfortu korzystania z systemu do obsługi Kart Biznes. Dzięki wprowadzonym zmianom ujednolicono wygląd platformy dla Administratorów w stosunku do obecnej wersji przeznaczonej dla Posiadaczy Kart. Dodatkowo zmiany uwzględniają również uproszczoną nawigację oraz łatwiejszy i szybszy dostęp do wszystkich istotnych funkcji. Jednocześnie Bank wdrożył płatności bezstykowe dla klientów biznes.

Produkty zarządzania płynnością

Wykorzystanie rozwiązań do zarządzania płynnością pozwala na redukcję zadłużenia i zmniejszenie kosztów jego obsługi przy jednoczesnym utrzymaniu zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań. Instrumenty zarządzania płynnością umożliwiają optymalizację przepływów finansowych w ramach jednego klienta lub jednej grupy kapitałowej. Bank oferuje możliwość optymalnego zarządzania nadwyżkami płynności w spółkach i firmach, które mają zwiększone zapotrzebowanie na kapitał. Wśród produktów zarządzania płynnością znajdują się:

- rachunek skonsolidowany,
- cash pool rzeczywisty,
- saldo netto.

Przelewy zagraniczne

Bank dysponuje kompleksowym i bardzo szerokim pakietem rozliczeń w ponad 130 walutach na całym świecie. Odpowiadając na potrzeby klientów, Bank promował ofertę rachunku wielowalutowego skierowaną do przedsiębiorców rozwijających swoją działalność handlową, importową oraz eksportową. Oferta płatności zagranicznych w walutach egzotycznych (takich jak: Juany Chińskie, Meksykańskie Peso, Rupie Indyjskie, Reale Brazylijskie) jest unikatowym rozwiązaniem na polskim rynku.

Płatności i należności: Polecenie Zapłaty, SpeedCollect

Bank posiada w swojej ofercie wygodne i efektywne narzędzia służące do obsługi płatności oraz należności. Te nowoczesne rozwiązania zostały zaprojektowane z myślą o firmach i instytucjach posiadających masowych odbiorców swoich produktów i usług.

- Polecenie zapłaty

Narzędzie to pozwala na efektywne pozyskiwanie należności od płatników, przy jednoczesnym obniżeniu kosztów ich egzekwowania. Citi Handlowy jest liderem rynku w obsłudze polecenia zapłaty (realizuje najwięcej transakcji na rynku), a dodatkowo jako jedyny bank w Polsce posiada opcję powiadamiania SMS dla Płatników (Polecenie Zapłaty Komfort).

- SpeedCollect

SpeedCollect to usługa pozwalająca na automatyczne księgowanie należności dla wierzycieli – odbiorców masowych płatności. Funkcjonalność rachunków wirtualnych pozwala na zakodowanie w numerze konta ważnych dla wierzyciela

informacji, takich jak np. numer kontrahenta lub numer własnej jednostki handlowej, rozliczającej się z utargu. Liczba transakcji SpeedCollect zrealizowanych przez Citi Handlowy utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie w tym segmencie na rynku.

Produkty gotówkowe

Bank zapewnia swoim klientom kompleksową obsługę gotówkową. Usługa wpłaty zamkniętej może być świadczona na terenie całego kraju w ponad 1 200 centrach obsługi gotówki. Dodatkowo Bank świadczy usługi wpłat otwartych poprzez ponad 4 500 placówek, dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A.

Obok wpłat gotówki klienci Banku mogą korzystać również z wypłat i przekazów pieniężnych. Dzięki partnerstwu z Poczta Polska S.A. są one realizowane we wszystkich placówkach Poczty Polskiej S.A. na terenie całego kraju.

Doradztwo unijne

W III kwartale 2018 roku klienci Banku aktywnie korzystali z oferowanego programu doradztwa unijnego oraz produktów kredytowych z nim powiązanych.

Największą popularnością wśród klientów cieszyły się poddziałania dedykowane dla przedsiębiorców w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 oraz Regionalnych Programów Operacyjnych.

Produkty finansowania handlu

Bank pozostaje wiodącą instytucją finansową w obszarze finansowania dostaw i zakupów. Poziom aktywów Banku dotyczących tego obszaru działalności wzrósł w III kwartale 2018 roku o 43% procent w stosunku do poziomu aktywów osiągniętego w analogicznym okresie 2017 roku. Zwiększył się także poziom digitalizacji transakcji finansowania i obsługi handlu - obecnie już ponad 90 procent transakcji inicjowanych jest za pośrednictwem platformy elektronicznej.

Usługi powiernicze i depozytariusza

Bank jest liderem krajowego rynku instytucji powierniczych. Bank oferuje zarówno usługi powiernicze dla zagranicznych inwestorów instytucjonalnych, jak i krajowych instytucji finansowych, w szczególności spółek ubezpieczeniowych. Bank świadczy usługi depozytariusza funduszy emerytalnych oraz funduszy inwestycyjnych.

Według stanu na dzień 30 września 2018 roku Bank prowadził ponad 9 tys. rachunków papierów wartościowych i rachunków zbiorczych.

W tym samym czasie Bank pełnił obowiązki depozytariusza otwartych funduszy emerytalnych: Aviva OFE Aviva BZ WBK, Nationale - Nederlanden OFE, Pekao OFE, dobrowolnych funduszy emerytalnych: Nationale - Nederlanden DFE, Generali DFE oraz pracowniczego funduszu emerytalnego PFE Orange Polska.

Bank pełnił również obowiązki depozytariusza funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez następujące towarzystwa funduszy inwestycyjnych: Santander TFI S.A., PKO TFI S.A., ESALIENS TFI S.A., Aviva Investors Poland TFI S.A. oraz Templeton Asset Management (Poland) TFI S.A.

Działalność maklerska

Grupa prowadzi działalność maklerską na rynku kapitałowym za pośrednictwem spółki Dom Maklerski Banku Handlowego S.A., w której Bank posiada 100-procentowy udział.

Na koniec III kwartału 2018 roku DMBH pełnił funkcję Animatora dla akcji 61 spółek notowanych na giełdzie w Warszawie (w tym 20 z WIG20). Stanowi to 13% akcji notowanych na warszawskim parkiecie na rynku podstawowym.

W III kwartale 2018 roku DMBH pośredniczył w ramach transakcji sesyjnych w 8,2% obrotów akcjami na rynku wtórnym. Wartość transakcji sesyjnych zawartych za pośrednictwem DMBH na rynku akcji na GPW wyniosła 8,8 mld zł i spadła o 3,7% w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego przy porównywalnym poziomie obrotów na GPW. Jednocześnie nastąpiła zmiana struktury obrotów sesyjnych na GPW – spadek udziału obrotów na rachunek klienta w obrotach ogółem a wzrost udziału obrotów na własny rachunek w obrotach ogółem. Wartość transakcji sesyjnych zrealizowanych przez DMBH w III kwartale 2018 roku w porównaniu do poprzedniego kwartału wzrosła o 28%, podczas gdy zmiana wartości obrotów na GPW w analogicznym okresie wzrosła o 12%.

Liczba rachunków inwestycyjnych prowadzonych przez DMBH na koniec III kwartału 2018 roku wynosiła 14,2 tys. i zwiększyła się o 3,5% w stosunku do analogicznego okresu w 2017 roku oraz o 0,8% w porównaniu z końcem poprzedniego kwartału. Wzrost liczby rachunków wynikał nadal z systematycznego wzrostu liczby zawieranych umów dla usług rynków zagranicznych realizowanych na platformie CitiFX Stocks.

Wybrane pozycje rachunku wyników i bilansu

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w	Suma	Kapitał	Wynik finansowy
		kapitale/głosach	bilansowa	własny	netto za okres
		w WZ	30.09.2018	30.09.2018	01.01-30.09.2018
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Dom Maklerski Banku Handlowego S.A.	Warszawa	100,00	664 423	98 784	1 213

Działalność leasingowa

Produkty leasingowe pozostały w ofercie Grupy Banku i są oferowane w ramach tak zwanej 'otwartej architektury', tj. na podstawie współpracy Banku z podmiotami spoza Grupy.

Wybrane pozycje rachunku wyników i bilansu

Nazwa spółki	Siedziba	Udział Banku w kapitale/głosach w WZ	Suma bilansowa 30.09.2018	Kapitał własny 30.09.2018	Wynik finansowy netto za okres 01.01-30.09.2018
		%	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Handlowy-Leasing Sp. z o.o.	Warszawa	100,00	22 220	22 066	(363)

2 Sektor Bankowości Detalicznej

2.1 Podsumowanie wyników segmentu

w tys. zł	III kw. 2018	III kw. 2017*	Zmiana	
			tys. zł	%
Wynik z tytułu odsetek	152 460	147 835	4 625	3,1%
Wynik z tytułu opłat i prowizji	66 288	78 419	(12 131)	(15,5%)
Przychody z tytułu dywidend	88	-	88	-
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji	7 163	7 106	57	0,8%
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	(4 041)	(3 709)	(332)	9,0%
Razem przychody	221 958	229 651	(7 693)	(3,3%)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacja	(164 509)	(166 294)	1 785	(1,1%)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów	-	25	(25)	(100,0%)
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	(23 153)	(14 437)	(8 716)	60,4%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(5 310)	(5 484)	174	(3,2%)
Zysk brutto	28 986	43 461	(14 475)	(33,3%)
Koszty/Dochody	74%	72%		

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Wynik brutto Segmentu Bankowości Detalicznej w III kwartale 2018 roku w porównaniu z analogicznym okresem 2017 roku kształtowany był głównie przez następujące czynniki:

- wzrost wyniku odsetkowego w efekcie zwiększonych wolumenów produktów kredytowych (+6% r./r.) częściowo skonsumowany przez wzrost kosztów odsetkowych wynikających z istotnego wzrostu salda depozytów (+8% r./r.), w tym jako rezultat atrakcyjnej oferty promocyjnej będącej narzędziem akwizycji nowych klientów z segmentu klientów zamożnych (wzrost liczby klientów o 11% r./r.);
- spadek wyniku prowizyjnego głównie na sprzedaży produktów inwestycyjnych w efekcie spadku sentymentu rynkowego;
- spadek kosztów działania dzięki oszczędnościom z inicjatyw optymalizujących bazę kosztową, częściowo reinwestowanym w marketing i technologię;
- odnotowano wzrost odpisów netto, który wynikał z nowych rachunków, dla których została odnotowana utrata wartości oraz wzrostu średniego wieku portfela z utratą wartości.

2.2 Wybrane dane biznesowe

w tys.	III kw. 2018	II kw. 2018	III kw. 2017	Zmiana kw./kw.	Zmiana r./r.
Liczba klientów indywidualnych	691,2	691,5	688,3	(0,2)	3,0
Liczba rachunków bieżących, w tym:	461,0	460,8	461,4	0,2	(0,4)
Liczba rachunków operacyjnych	101,1	101,1	97,7	0,1	3,4
Liczba rachunków oszczędnościowych	141,1	141,8	145,4	(0,7)	(4,3)
Liczba kart kredytowych	687,9	691,7	701,8	(3,8)	(13,9)
Liczba kart debetowych	246,8	247,4	249,5	(0,6)	(2,7)

Należności netto od klientów indywidualnych – ujęcie zarządcze

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017*	30.09.2017*	Zmiana (1) / (2)		Zmiana (1) / (3)	
	(1)	(2)	(3)	tys. zł	%	tys. zł	%
Należności niezabezpieczone, w tym:	5 464 763	5 323 199	5 282 531	141 564	2,7%	182 232	3,4%
Karty kredytowe	2 683 538	2 535 457	2 505 181	148 081	5,8%	178 357	7,1%
Pożyczki gotówkowe	2 724 897	2 735 544	2 728 099	(10 647)	(0,4%)	(3 202)	(0,1%)
Pozostałe należności niezabezpieczone	56 328	52 198	49 251	4 130	7,9%	7 077	14,4%
Kredyty hipoteczne	1 607 090	1 473 927	1 412 185	133 163	9,0%	194 905	13,8%
Należności od klientów netto, razem	7 071 853	6 797 126	6 694 716	274 727	4,0%	377 137	5,6%

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

2.3 Opis osiągnięć biznesowych

Rachunki bankowe

• Rachunki bieżące

Liczba rachunków osobistych na koniec III kwartału 2018 roku wyniosła 461 tys. (na koniec III kwartału 2017 roku wynosiła 461 tys.), z czego 261 tys. stanowiły rachunki złotowe, a 200 tys. rachunki walutowe. Łączne saldo rachunków bieżących wyniosło na koniec III kwartału 2018 roku ponad 6,01 mld zł, co oznacza wzrost w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku o 5,3%. Wzrost salda jest wynikiem strategii Banku polegającej na akwizycji klientów ze średnimi i wysokimi dochodami oraz pogłębianiu relacji z dotychczasowymi klientami.

• Konta oszczędnościowe

Liczba kont oszczędnościowych w III kwartale 2018 roku wyniosła 141 tys. Łączne saldo zgromadzonych na nich środków wyniosło 2,7 mld zł wobec 145 tys. kont oszczędnościowych o łącznym saldzie 2,8 mld zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

• Zmiany w ofercie

W obszarze klientów indywidualnych Bank kontynuuje premiowanie otwierania nowych rachunków Citi Priority, Citigold oraz Citigold Private Client poprzez:

- promocyjne oprocentowanie lokat terminowych;
- promocyjne oprocentowanie kont oszczędnościowych
- cash back dla nowych klientów Citigold i Citigold Private Client;
- promocyjne konto internetowe Citi Priority, gdzie klienci korzystający z konta przez internet mają dostęp do wszystkich podstawowych funkcjonalności za 0 zł.
- program rekomendacji dla klientów Citi Priority, Citigold i Citi Private Client.

W sierpniu 2018 roku pojawiło się wiele zmian dotyczących implementacji ustawy o Podstawowym Rachunku Płatniczym. Wśród nich został wprowadzony do oferty Podstawowy Rachunek Płatniczy dla klientów, którzy nie posiadali do tej pory rachunku bankowego. Dostosowana została również dokumentacja dla klientów.

8 sierpnia 2018 roku weszła w życie zmieniona Tabela Opłat i Prowizji: Konta oraz Linia Kredytowa dla klientów indywidualnych, w której główne zmiany to:

- uproszczenie kryteriów bezpłatności konta Citi Priority dla nowych klientów
- dostosowanie nazewnictwa opłat i usług reprezentatywnych do wymogów ustawy implementującej Podstawowy Rachunek Płatniczy

Karty Kredytowe

Na koniec III kwartału 2018 roku liczba kart kredytowych wyniosła 687,9 tys.

Saldo zadłużenia na kartach kredytowych na koniec III kwartału 2018 roku pozostało na poziomie 2,7 mld zł, co oznacza, że Bank utrzymał pozycję lidera na rynku kart kredytowych pod względem wartości kredytów udzielonych na kartach kredytowych, z udziałem rynkowym według danych na koniec września 2018 roku na poziomie 25,4%.

Utrzymano wysoki poziom aktywacji oraz transakcyjności pośród nowo pozyskanych klientów. W strukturze akwizycji kart kredytowych w III kwartale 2018 roku dominowała karta Citi Simplicity, z udziałem w akwizycji na poziomie 93%.

Pożyczki gotówkowe i pożyczki gotówkowe do rachunku karty kredytowej

Saldo pożyczek niezabezpieczonych (pożyczki gotówkowej i pożyczki gotówkowej do rachunku karty kredytowej) na koniec III kwartału 2018 roku wyniosło 2,7 mld zł. Łączna sprzedaż pożyczek niezabezpieczonych, w tym pożyczek gotówkowych dla posiadaczy kart kredytowych w III kwartale 2018 roku, wyniosła 401 mln zł.

Produkty hipoteczne

W III kwartale 2018 roku Bank kontynuował sprzedaż kredytów hipotecznych w oparciu o własne kanały sprzedaży oraz przy wykorzystaniu pośredników kredytowych. Oferta kredytów hipotecznych niezmiennie kierowana była przede wszystkim do wybranych segmentów Klientów, tj. Citigold Private Client, CitiGold i Citi Priority - wszystkie nowo udzielone kredyty i pożyczki hipoteczne dotyczyły wyżej wymienionych segmentów klientów.

Wartość produktów hipotecznych sprzedanych w III kwartale 2018 roku przekroczyła 120 mln zł. Saldo portfela kredytów hipotecznych na koniec omawianego okresu wyniosło 1,6 mld zł.

Produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjne

Na koniec III kwartału 2018 roku łączna wartość środków zarządzanych w produktach o charakterze inwestycyjnym (w tym w ramach produktów ubezpieczeniowych, bez inwestycji dwuwalutowych) nabytych przez Klientów detalicznych za pośrednictwem Banku była o 3% wyższa od wartości w III kwartale 2017 roku.

W ramach współpracy z DMBH, Bank brał w III kwartale 2018 roku udział w 4 subskrypcjach certyfikatów inwestycyjnych emitowanych przez fundusze inwestycyjne zamknięte. Jeśli chodzi o produkty strukturyzowane, w analogicznym okresie Bank zrealizował 24 subskrypcje obligacji strukturyzowanych. Obligacje denominowane były w polskim złotym – 14 subskrypcji, w dolarach amerykańskich – 8 subskrypcji oraz w euro – 2 subskrypcje.

2.4 Rozwój kanałów dystrybucji

Bankowość Internetowa

Bankowa platforma internetowa dla klientów detalicznych zbudowana jest w technologii responsywnej, tzn. dostosowuje się do urządzenia, z którego korzysta klient. Nowoczesny design odpowiada na komentarze klientów, a rozbudowana funkcjonalność sprawia, iż korzystanie z innych kanałów nie jest już konieczne. Jedno z wielu udogodnień dotyczy posiadaczy kart kredytowych mogących samodzielnie zarządzać limitem karty, rozłożyć transakcje na raty oraz zakupić ubezpieczenie. Dodatkowo wprowadzono nowy moduł zarządzania dokumentacją pozwalający na przesłanie korespondencji, zatwierdzanie umów i pobieranie zaświadczeń bez wychodzenia z domu. W ciągu najbliższych kilku miesięcy w kanale internetowym zostanie udostępniony moduł transakcyjny dla funduszy inwestycyjnych oraz możliwość tworzenia i aktualizacji profilu inwestycyjnego, zgodnego z regulacją MIFID II.

Liczba aktywnych użytkowników Citibank Online, czyli takich, którzy przynajmniej raz na 30 dni zalogowali się do bankowości internetowej lub mobilnej za pomocą przeglądarki lub aplikacji Citi Mobile wyniosła na koniec III kwartału 2018 roku 330 tys. użytkowników, z kolei udział aktywnych użytkowników Citibank Online w całym portfelu klientów Banku wyniósł na koniec III kwartału 2018 roku 48,5%.

Jednocześnie, użytkownicy cyfrowi stanowili 71% wszystkich klientów aktywnych transakcyjnie na koniec III kwartału 2018 roku.

W III kwartale 2018 roku udział kart kredytowych sprzedanych przez kanał internetowy, kształtował się na poziomie 34% w odniesieniu do całości akwizycji kart kredytowych w Banku.

Bankowość Mobilna

Dzięki technologii responsywnej klient ma dostęp do wszystkich funkcji dostępnych w Citibank Online na każdym urządzeniu z jakiego korzysta. Dodatkowo klienci mają dostęp do aplikacji mobilnej, która posiada takie funkcje jak podgląd salda na rachunkach bez potrzeby logowania (Snapshot), darmowe powiadomienia typu Push, dzięki którym klient na bieżąco jest informowany o zmianach na koncie lub karcie oraz możliwość aktywacji logowania przy pomocy odcisku palca dzięki czemu dostęp do aplikacji stał się jeszcze łatwiejszy, co jest bardzo doceniane przez klientów.

Na koniec III kwartału 2018 roku liczba aktywnych użytkowników bankowości mobilnej, czyli takich, którzy raz na 30 dni skorzystali z bankowości mobilnej korzystając z aplikacji lub Citibank online na telefonie w technologii responsywnej wyniosła ponad 144 tys., co stanowi wzrost o ok. 25% w stosunku do III kwartału 2017 roku.

Udział aktywnych użytkowników bankowości mobilnej względem portfela klientów detalicznych Citi Handlowy wyniósł 21%, co stanowi wzrost o 1 p.p., względem analogicznego okresu w 2017 roku.

Akwizycja pośrednia i bezpośrednia

• Bankowy Ekosystem Smart

W obszarze sieci oddziałów bankowych Citi Handlowy kontuuje strategię dotarcia do klientów opartą o różne typy i formaty punktów kontaktu, dopasowanych do docelowej grupy klientów. O pozyskiwanie i obsługę klientów Citigold Private Client i Citigold dbają Osobiści Opiekunowie w Centrach CPC i Citigold zlokalizowanych w 9 największych miastach Polski. Równolegle Bank w dalszym ciągu rozwija procesy obsługi zdalnej, co pozwala oferować klientom realizację coraz szerszej palety transakcji bez konieczności wizyty w fizycznym oddziale.

Bank wykorzystując struktury kanału dystrybucji detalicznej Universal Bankers jest obecny w miejscach najchętniej uczęszczanych przez potencjalnych klientów, działając w oparciu o standy i mobilne stanowiska sprzedażowe w popularnych centrach handlowych, kinach, targach branżowych i ośrodkach rekreacyjnych. Doradcy spotykają się z klientami także podczas atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych, sportowych oraz ich miejscach pracy. Bardzo dynamicznie

rozwija się również współpraca z firmami pośrednictwa finansowego dzięki, którym znacznie większe grono klientów może skorzystać z oferty kredytowej Banku. Dodatkowo rozwija się współpraca z nowymi bądź obecnymi partnerami biznesowymi poprzez cykliczne konkursy lub wspólny udział w organizowanych wydarzeniach.

• Placówki Citigold i Citigold Private Client

Na koniec III kwartału 2018 roku sieć placówek przeznaczonych do obsługi klientów zamożnych liczyła 10 oddziałów, podzielonych na trzy typy placówek: Smart HUB Gold, HUB Gold oraz Centrum Inwestycyjne.

W III kwartale 2018 roku Bank dynamicznie kontynuował działania zmierzające do realizacji strategii transformacji sieci oddziałów w największych miastach w Polsce. We wrześniu 2018 roku udostępniono klientom oddział typu HUB GOLD zlokalizowany w nowoczesnych biurówcu w Łodzi (Ogrodowa Office).

Wyżej wspomniany projekt połączony był z relokacją funkcjonującego oddziału HUB GOLD w Łodzi. Celem podjętych działań było udostępnienie klientom nowoczesnej i prestiżowej przestrzeni serwisowej, zlokalizowanej w nowoczesnym biurówcu w ścisłym centrum miasta. Wprowadzone zmiany mają na celu zaoferowanie klientom obsługi zapewniającej zachowanie najwyższych standardów prywatności, prestiżu oraz komfortu podczas budowania relacji z Bankiem. Obsługa prowadzona w oddziałach sieci oparta jest na rozwiązaniach operacyjnych i sprzedażowych wykorzystujących nowoczesne technologie oraz zindywidualizowane podejście przy wsparciu dedykowanego Opiekuna Klienta.

Zmiany w sieci placówek

Liczba oddziałów i pozostałych punktów sprzedaży / kontaktu z klientem

	30.09.2018 (1)	31.12.2017 (2)	30.09.2017 (3)	Zmiana (1)/(2)	Zmiana (1)/(3)
Liczba placówek*:	23	26	26	(3)	(3)
HUB Gold	7	8	8	(1)	(1)
Smart Hub Gold	2	2	2	-	-
Centrum Inwestycyjne	1	1	1	-	-
Oddziały Smart	12	14	14	(2)	(2)
Oddziały korporacyjne	1	1	1	-	-
Pozostałe punkty sprzedaży/obsługi klienta:					
Smart Mini	2	4	3	(2)	(1)

*Klasyfikacja oddziałów ze względu na rodzaj świadczonych usług. Zgodnie z nią oddziały podzielono na: HUB Gold (oddziały z wydzielonymi strefami do obsługi klientów Citigold), Blue (oddziały bez wydzielonej strefy Citigold), Centrum Inwestycyjne oraz nowoczesne placówki typu Smart.

9 Rating

Na koniec III kwartału 2018 roku Bank posiada pełny rating od międzynarodowej agencji ratingowej Fitch Ratings („Fitch”).

W dniu 12 października 2018 roku w wyniku rocznego przeglądu ocen ratingowych, Fitch podtrzymała wszystkie ratingi dla Banku na następujących poziomach:

Rating długoterminowy podmiotu	A-
Perspektywa ratingu długoterminowego	stabilna
Rating krótkoterminowy podmiotu	F1
Viability rating	a-
Rating wsparcia	1
Długoterminowy rating na skali krajowej	AA+ (pol)
Krótkoterminowy rating na skali krajowej	F1+ (pol)

*Viability rating to ocena wewnętrznej, niezależnej od czynników zewnętrznych wiarygodności kredytowej danej instytucji.

W uzasadnieniu stwierdzono, że ratingi Banku odzwierciedlają stabilny model biznesowy, konserwatywne podejście do ryzyka, silną pozycję kapitałową, wysoką jakość aktywów i rentowność wraz ze stabilnym finansowaniem i płynnością. Jednocześnie rating Banku odzwierciedla jego nadwyżkę kapitału w stosunku do wymogów określonych przez regulatora i ostrożnościowy model biznesowy.

10 Ujawnienia dotyczące instrumentów finansowych

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

Poniższa tabela przedstawia wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

w tys. zł	30.09.2018		31.12.2017*	
	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Aktywa finansowe				
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	661 547	661 547	462 126	462 126
Należności od banków	880 079	880 076	836 774	836 774
Należności od klientów	21 604 151	21 548 442	19 849 033	19 809 377
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania wobec banków	2 365 393	2 365 407	1 568 376	1 568 474
Zobowiązania wobec klientów	33 372 336	33 370 559	32 136 698	32 135 871

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Metody wyceny i założenia przyjęte dla celów wyceny w wartości godziwej

Wartości godziwe aktywów i zobowiązań finansowych oblicza się następująco:

- Wartość godziwą instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując techniki wyceny. Jeżeli do ustalenia wartości godziwej stosuje się techniki wyceny, metody te są okresowo oceniane i weryfikowane. Wszystkie modele są testowane i zatwierdzane przed użyciem. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, chociaż w pewnych obszarach kierownictwo jednostki musi korzystać z oszacowań. Zmiany założeń dotyczących szacowanych czynników mogą mieć wpływ na wykazywane wartości godziwe instrumentów finansowych.
Grupa stosuje następujące metody wyceny w stosunku do poszczególnych typów instrumentów pochodnych:
  - do wyceny terminowych transakcji walutowych stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
  - do wyceny transakcji opcyjnych wykorzystywane są rynkowe modele wyceny opcji,
  - do wyceny transakcji na stopy procentowe stosuje się model zdyskontowanych przepływów pieniężnych,
  - do wyceny transakcji futures stosuje się bieżące notowania rynkowe.
- Do wyceny transakcji na papierach wartościowych stosuje się bieżące notowania rynkowe lub w przypadku braku notowań, odpowiednie modele oparte na krzywych dyskontowych i forwardowych z uwzględnieniem wartości spreadu kredytowego jeżeli istnieje taka konieczność.
- Wartości godziwe innych aktywów i zobowiązań finansowych (z wyjątkiem wyżej opisanych) określa się zgodnie z ogólnie przyjętymi modelami wyceny w oparciu o analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem zmian rynkowych stóp procentowych, jak i zmian marż dla danego okresu sprawozdawczego.

Wartość godziwa ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej

W zależności od stosowanej metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny pochodzące z aktywnego rynku, na którym dostępne są regularne kwotowania i obroty.
Do rynku aktywnego możemy zaliczyć notowania giełdowe, brokerskie oraz notowania w systemach typu serwisy cenowe takie jak Reuters i Bloomberg, które reprezentują faktyczne transakcje rynkowe zawierane na warunkach rynkowych. Do poziomu pierwszego zaliczamy przede wszystkim papiery wartościowe przeznaczone do obrotu lub dostępne do sprzedaży,
- poziom II: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o modele oparte na danych wejściowych pochodzących z aktywnego rynku i prezentowane w systemach Reuters lub Bloomberg i w zależności od instrumentów finansowych stosowane są następujące szczegółowe techniki wycen:
  - notowane ceny rynkowe dla danego instrumentu lub notowane ceny rynkowe dla instrumentu alternatywnego,
  - wartość godziwą swapów na stopę procentową oraz terminowych kontraktów walutowych oblicza się jako wartość bieżącą przyszłych przepływów pieniężnych w oparciu o rynkowe krzywe dochodowości oraz aktualne kursy fixing NBP w przypadku instrumentów walutowych,
  - inne techniki, takie jak krzywe dochodowości oparte na cenach alternatywnych dla danego instrumentu finansowego,
- poziom III: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny wykorzystujące istotne parametry niepochodzące z rynku.

Poniższe tabele przedstawiają wartości bilansowe instrumentów finansowych prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej usystematyzowane według powyższych kategorii.

Na dzień 30 września 2018 roku

w tys. zł	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	3 157 628	1 038 787	-	4 196 415
instrumenty pochodne	581	1 038 786	-	1 039 367
dłużne papiery wartościowe	3 144 861	1	-	3 144 862
instrumenty kapitałowe	12 186	-	-	12 186
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody*	15 487 391	-	-	15 487 391
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat**	1 245	-	51 164	52 409
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	121 287	1 144 779	-	1 266 066
krótka sprzedaż papierów wartościowych	121 043	-	-	121 043
instrumenty pochodne	244	1 144 779	-	1 145 023

* Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

** Odpowiada pozycji 'Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku*

w tys. zł	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe				
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 161 980	1 017 945	-	2 179 925
instrumenty pochodne	188	1 017 944	-	1 018 132
dłużne papiery wartościowe	1 143 907	1	-	1 143 908
instrumenty kapitałowe	17 885	-	-	17 885
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	16 007 151	1 432 288	-	17 439 439
Inwestycje kapitałowe dostępne do sprzedaży	1 316	-	23 062	24 378
Zobowiązania finansowe				
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	2 249	1 350 966	-	1 353 215
krótka sprzedaż papierów wartościowych	2 184	-	-	2 184
instrumenty pochodne	65	1 350 966	-	1 351 031
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	50 191	-	50 191

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Na dzień 30 września 2018 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 31 943 tys. zł oraz wartość innych udziałów mniejszościowych w wysokości 19 221 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kwota aktywów finansowych klasyfikowanych do poziomu III obejmuje wartość udziału w spółce Visa Inc. w wysokości 23 062 tys. zł.

Sposób oszacowania wartości godziwej akcji Visa Inc uwzględnia wartość akcji Visa Inc. oraz korekty wynikające ze sporów (bieżących lub potencjalnych), których stroną byłaby Visa lub Bank. Udziały mniejszościowe w spółkach Biuro Informacji Kredytowej S.A. oraz Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. wyceniane zostały do wartości godziwej na podstawie wartości księgowej aktywów netto w oparciu o sprawozdania finansowe Spółek.

Według założeń strategicznych Grupy zakłada się stopniową redukcję posiadanych zaangażowań kapitałowych, z wyjątkiem wybranych zaangażowań strategicznych w tzw. spółkach infrastrukturalnych prowadzących działalność na rzecz sektora finansowego. Poszczególne podmioty będą sprzedawane w najbardziej dogodnym momencie wynikającym z uwarunkowań rynkowych.

Zmiany aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej określonej z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku przedstawia poniższa tabela:

	01.01.-30.09.2018
	Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat
<i>w tys. zł</i>	
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku	23 062
Reklasyfikacja/ korekta z tytułu zastosowania MSSF 9	18 186
Stan na dzień 1 stycznia 2018 roku	41 248
Aktualizacja wyceny	9 916
Stan na koniec okresu	51 164

	01.01.-31.12.2017*
	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	Inwestycje kapitałowe
<i>w tys. zł</i>	
Stan na dzień 31 grudnia 2017 roku	18 965
Aktualizacja wyceny	4 097
Stan na koniec okresu	23 062

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Grupa zastosowała MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystała z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

W okresie 9 miesięcy 2018 roku Grupa nie dokonywała transferu pomiędzy poziomami wartości godziwej instrumentów finansowych ze względu na stosowaną metodę ustalania wartości godziwej.

W okresie 9 miesięcy 2018 roku Grupa nie dokonywała zmian w zasadach klasyfikacji instrumentów finansowych (prezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej) do poszczególnych kategorii odzwierciedlających stosowaną metodę ustalania wartości godziwej (poziom I, poziom II i poziom III).

W okresie tym samym okresie Grupa nie dokonywała zmian w klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany przeznaczenia bądź wykorzystania aktywa.

W okresie 9 miesięcy 2018 roku nie wystąpiły również istotne zmiany warunków prowadzenia działalności i sytuacji gospodarczej, które mogłyby wpłynąć na wartość godziwą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych Grupy, niezależnie od tego, czy te aktywa i zobowiązania są ujęte w wartości godziwej, czy po koszcie zamortyzowanym.

Na dzień 30 września 2018 roku odnotowano zmianę wartości godziwej instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela wycenianego według wartości godziwej w stosunku do końca 2017 roku w związku ze zwiększeniem portfela papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu.

11 Utrata wartości i rezerwy

Zmianę stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych przedstawia tabela poniżej:

<i>w tys. zł</i>	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Odpis z tytułu utraty wartości należności od banków				
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2017 roku	-	-	-	(1 111)
Wpływ wdrożenia MSSF 9	-	-	-	(1 236)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 roku	(2 223)	(124)	-	(2 347)
Transfer pomiędzy etapami	(180)	180	-	-
Utworzenia/Rozwiązania w okresie przez rachunek zysków i strat	(1 462)	(56)	-	(1 518)
Różnice kursowe i inne zmiany	(205)	-	-	(205)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 30 września 2018 roku	(4 070)	-	-	(4 070)

<i>w tys. zł</i>	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Odpis z tytułu utraty wartości należności od klientów				
Stan odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2017 roku	-	-	-	(587 783)
Wpływ wdrożenia MSSF 9	-	-	-	(86 124)
Reklasyfikacja	-	-	-	5 178
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2018 roku	(54 767)	(76 847)	(537 115)	(668 729)

w tys. zł	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Razem
Transfer pomiędzy etapami	(1 222)	1 839	(618)	(1)
Utworzenia/Rozwiązania w okresie przez rachunek zysków i strat	(1 971)	828	(52 639)	(53 782)
Zmniejszenie stanu odpisów w związku ze spisaniem	-	-	56 380	56 380
Różnice kursowe i inne zmiany	(181)	(171)	(413)	(765)
Odpis z tytułu utraty wartości na dzień 30 września 2018 roku	(58 141)	(74 351)	(534 405)	(666 897)

*Na dzień 30 września 2018 roku Grupa nie zidentyfikowała aktywów POCI (aktywa nabyte bądź udzielone z początkową utratą wartości).

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2018 roku, jak również w roku 2017 Grupa nie dokonywała odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz odwróceń odpisów z tego tytułu.

12 Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego

w tys. zł	30.09.2018	31.12.2017
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	429 890	371 401
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	237 964	195 497
Aktywo netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	191 926	175 904

Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu.

13 Transakcje nabycia i sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2018 roku wartość nabytych przez Grupę składników "Rzeczowych aktywów trwałych" wynosi 53 783 tys. zł (w 2017 roku: 92 288 tys. zł); wartość składników zbytych wynosi 0,00 tys. zł (w 2017 roku: 22 619 tys. zł).

Według stanu na dzień 30 września 2018 roku Grupa nie posiadała istotnych zobowiązań umownych z tytułu dokonania w przyszłości zakupu rzeczowych aktywów trwałych.

14 Niespłacenie lub naruszenie postanowień umowy dotyczącej otrzymanego kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2018 roku nie wystąpiło w Grupie zdarzenie niespłacenia lub naruszenia postanowień umowy dotyczącej otrzymanego kredytu lub pożyczki.

15 Sezonowość lub cykliczność działalności

W działalności Grupy nie występują istotne zjawiska podlegające wahaniom sezonowym lub mające charakter cykliczny.

16 Emisje, wykup i spłaty nie udziałowych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 9 miesięcy 2018 roku nie dokonano emisji dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych oraz ich wykupu bądź spłaty.

17 Wypłacone (lub zadeklarowane) dywidendy

Dywidendy wypłacone za rok 2017

W dniu 8 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Handlowego w Warszawie S.A. (dalej jako WZ) podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za 2017 rok, w tym postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 537 010 956,00 zł. Dywidenda ma charakter pieniężny. Kwota dywidendy przypadająca na jedną akcję wynosi 4 złote 11 groszy. Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 130 659 600 sztuk.

Jednocześnie WZ postanowiło określić termin ustalenia prawa do dywidendy na dzień 18 czerwca 2018 roku (dzień dywidendy) oraz termin wypłaty dywidendy na dzień 25 czerwca 2018 roku (termin wypłaty dywidendy) i w tym dniu dywidenda została wypłacona.

18 Znaczące zdarzenia po dniu bilansowym nieujęte w sprawozdaniu finansowym

Po dniu 30 września 2018 roku nie wystąpiły zdarzenia, nieujęte w tym sprawozdaniu finansowym, mogące w znaczący sposób wpłynąć na wyniki Grupy.

19 Zmiany udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych

Szczegółowe zestawienie udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych na dzień 30 września 2018 roku i zmiany w stosunku do końca 2017 roku przedstawia poniższa tabela:

w tys. zł	Wg stanu na dzień		Zmiana	
	30.09.2018	31.12.2017	tys. zł	%
Zobowiązania warunkowe udzielone				
finansowe	14 696 722	14 441 141	255 581	1,8%
akredytywy importowe wystawione	215 633	148 607	67 026	45,1%
linie kredytowe udzielone	14 481 089	14 292 534	188 555	1,3%
gwarancyjne	2 508 489	2 375 341	133 148	5,6%
gwarancje i poręczenia udzielone	2 465 552	2 312 023	153 529	6,6%
akredytywy eksportowe potwierdzone	-	19 376	(19 376)	(100,0%)
pozostałe	42 937	43 942	(1 005)	(2,3%)
	17 205 211	16 816 482	388 729	2,3%
Zobowiązania warunkowe otrzymane				
gwarancyjne (gwarancje otrzymane)	18 501 506	18 142 380	359 126	2,0%
	18 501 506	18 142 380	359 126	2,0%
Transakcje warunkowe z tytułu wymiany walutowej, papierów wartościowych i instrumentów pochodnych (zobowiązania udzielone/otrzymane)				
bieżące*	5 044 831	1 289 429	3 755 402	291,2%
terminowe**	211 812 688	180 955 411	30 857 277	17,1%
	216 857 519	182 244 840	34 612 679	19,0%

*Operacje wymiany walutowej i papierami wartościowymi z bieżącym terminem realizacji.

**Operacje na instrumentach pochodnych: transakcje wymiany walutowej, na stopę procentową, opcyjne.

20 Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej Banku

W III kwartale 2018 roku struktura Grupy nie uległa zmianie, w tym w wyniku połączenia jednostek, uzyskania lub utraty kontroli nad jednostkami zależnymi, inwestycji długoterminowych, podziału, restrukturyzacji i zaniechania działalności.

21 Realizacja prognozy wyników na 2018 rok

Bank – jednostka dominująca nie przekazywał do publicznej wiadomości prognozy wyników na 2018 rok.

22 Informacja o akcjonariuszach

Poniższa tabela przedstawia akcjonariuszy posiadających na dzień przekazania niniejszego raportu kwartalnego za III kwartał 2018 roku bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu lub co najmniej 5% kapitału zakładowego Banku:

	Wartość akcji (w tys. zł)	Liczba akcji	Akcje %	Liczba głosów na WZ	Głosy w WZ %
Citibank Overseas Investment Corporation, USA	391 979	97 994 700	75,0	97 994 700	75,0
Pozostali akcjonariusze	130 659	32 664 900	25,0	32 664 900	25,0
	522 638	130 659 600	100,0	130 659 600	100,0

W okresie od przekazania poprzedniego raportu kwartalnego za I kwartał 2018 roku oraz skonsolidowanego raportu półrocznego za 2018 rok do dnia przekazania niniejszego raportu kwartalnego za III kwartał 2018 roku struktura własności znacznych pakietów akcji Banku nie uległa zmianie.

23 Akcje emitenta będące w posiadaniu członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej

Według informacji posiadanych przez Bank - jednostkę dominującą, spośród członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej Banku, posiadanie akcji Banku zadeklarowały następujące osoby:

Imię i nazwisko	Funkcja	Ilość akcji na dzień przekazania niniejszego raportu kwartalnego za III kwartał 2018 roku	Ilość akcji na dzień przekazania skonsolidowanego raportu półrocznego za 2018 rok	Ilość akcji na dzień przekazania poprzedniego raportu kwartalnego za I kwartał 2018 roku
Andrzej Olechowski	Przewodniczący Rady Nadzorczej	2 200	2 200	2 200
Razem		2 200	2 200	2 200

Osoby nadzorujące i zarządzające nie zadeklarowały posiadania opcji na akcje Banku.

24 Informacja o toczących się postępowaniach sądowych

W III kwartale 2018 roku nie toczyło się przed sądem, organem administracji publicznej lub organem właściwym dla postępowania arbitrażowego postępowanie dotyczące wierzytelności lub zobowiązań Banku lub spółki zależnej od Banku, którego wartość stanowiłaby, co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość wszystkich toczących się postępowań sądowych z udziałem Banku i spółek zależnych od Banku dotyczących wierzytelności w III kwartale 2018 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Łączna wartość zobowiązań Banku i spółek zależnych z tytułu postępowań sądowych w zakresie zobowiązań w III kwartale 2018 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Banku.

Na wierzytelności będące przedmiotem postępowań sądowych Grupa, zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokonuje odpowiednich odpisów z tytułu utraty wartości.

W przypadku postępowań sądowych wiążących się z ryzykiem wypływu środków z tytułu wypełnienia zobowiązania przez Grupę utworzone są odpowiednie rezerwy.

Według stanu na dzień 30 września 2018 roku, Bank był między innymi stroną 18 postępowań sądowych, które nie zostały prawomocnie zakończone, związanych z terminowymi operacjami finansowymi, przy czym w 11 sprawach Bank występował jako pozwany, zaś w 7 jako powód. Dodatkowo w tym czasie zakończyło się na korzyść Banku jedno postępowanie kasacyjne w sprawie prawomocnie rozstrzygniętej na korzyść Banku (sprawa przeciwko Bankowi). Żądania i zarzuty w poszczególnych sprawach przeciwko Bankowi oparte są na różnych podstawach prawnych. Przedmiot sporu dotyczy w szczególności ważności zawartych terminowych operacji finansowych oraz wymagalności zobowiązań klienta z nich wynikających wobec Banku, a także potencjalnych roszczeń związanych z ich ewentualnym unieważnieniem przez sąd. Klienci starają się uniemożliwić Bankowi dochodzenie należności wynikających z terminowych operacji finansowych, kwestionują zobowiązania wobec Banku, podważają ważność zawartych umów, a także w niektórych przypadkach żądają zapłaty od Banku.

Bank był stroną postępowania wszczętego przez Prezesa UOKiK przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard i jednym z adresatów decyzji Prezesa UOKiK w tej sprawie. Postępowanie to dotyczyło praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku przedsiębiorcom nie należącym do związków emitentów kart płatniczych, przeciw którym wszczęte zostało przedmiotowe postępowanie. Decyzja Prezesa UOKiK była przedmiotem rozważań w postępowaniach odwoławczych. W dniu 22 kwietnia 2010 roku Sąd Apelacyjny uchylił w całości wyrok SOKiK, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. W dniu 21 listopada 2013 roku SOKiK wydał wyrok, na podstawie którego zmodyfikował karę nałożoną na Bank i ustalił jej wysokość na kwotę 1 775 720 zł. W dniu 6 października 2015 roku Sąd Apelacyjny ponownie zmienił zaskarżony wyrok SOKiK oddalając wszystkie odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, również w zakresie modyfikacji nałożonych na banki kar, na skutek czego została przywrócona pierwotnie nałożona na Bank kara w kwocie 10 228 470 zł. Na skutek wniesionej przez Bank skargi kasacyjnej w dniu 25 października 2017 r. roku Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego, a sprawa została przekazana Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozpoczęło się ponownie postępowanie apelacyjne. W pierwszym kwartale 2018 roku Bank otrzymał zwrot kary, który został ujęty w rachunku zysków i strat. Podczas rozprawy w dniu 24 października 2018 roku nie zapadły żadne istotne rozstrzygnięcia. Rozprawa została odroczone bez terminu.

Z tytułu spraw sądowych zakończonych prawomocnym wyrokiem w III kwartale 2018 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia.

25 Informacja o istotnych transakcjach z podmiotami powiązanymi zawartych na innych warunkach niż rynkowe

Wszelkie transakcje Banku i jednostek od niego zależnych dokonane z podmiotami powiązanymi w III kwartale 2018 roku były zawierane na warunkach rynkowych.

26 Informacja o znaczących umowach poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji

Na koniec III kwartału 2018 roku łączna wartość udzielonych przez Bank lub jednostkę od niego zależną poręczeń i gwarancji jednemu podmiotowi lub jednostce od niego zależnej nie przekracza 10% kapitałów własnych Banku.

27 Opis czynników i zdarzeń mogących mieć wpływ na przyszłe wyniki finansowe Grupy Kapitałowej Banku

Nasilenie działań protekcjonistycznych przez USA, w tym wprowadzenie kolejnych ceł na towary importowane z Chin, może mieć negatywny wpływ na obroty handlu międzynarodowego oraz globalny wzrost gospodarczy, a ewentualna odpowiedź ze strony innych ważnych uczestników handlu światowego może dodatkowo pogłębić skalę spowolnienia. Nasilenie konfliktu handlowego może mieć niekorzystny wpływ na popyt na polski eksport i może przyczynić się do wzrostu inflacji.

Proces wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej pozostaje głównym źródłem niepewności, mogącym wpływać na zmienność na rynkach finansowych oraz aktywność gospodarczą w Unii Europejskiej. Szczególnym ryzykiem pozostaje tzw. „twardy Brexit”, który mógłby doprowadzić do istotnego obniżenia ścieżki PKB Wielkiej Brytanii i znacznego wzrostu zmienności na przełomie I i II kwartału 2019 roku, gdyby nie udało się wypracować żadnego porozumienia między Unią Europejską a Wielką Brytanią. Jedną z konsekwencji związanych z procesem wyjścia Wielkiej Brytanii z UE, może być ograniczenie puli środków unijnych dostępnych dla Polski oraz innych krajów regionu Europy Środkowej w kolejnej perspektywie finansowej UE. Ryzyko to mogłoby wzrosnąć, gdyby decyzję o wyjściu z Unii Europejskiej zaczęły rozważać również rządy innych krajów europejskich, np. Włochy.

Proces zacieśniania polityki pieniężnej przez główne banki centralne na świecie może mieć wpływ na apetyt na ryzyko na międzynarodowych rynkach finansowych. W scenariuszu dalszych szybkich podwyżek stóp procentowych w USA i wzrostu rentowności amerykańskich obligacji skarbowych mogłoby dojść do odpływu kapitału zagranicznego z rynków wschodzących. Dodatkowo, negatywny wpływ na popyt na aktywa w regionie mogłoby mieć szybkie zmniejszanie sumy bilansowej EBC po zakończeniu programu skupu aktywów. W rezultacie doszłoby do osłabienia krajowej waluty oraz wzrostu oprocentowania długu Skarbu Państwa i przedsiębiorstw.

Zagrożeniem dla stabilności na rynkach finansowych oraz napływu kapitału zagranicznego do Polski może być także ponowne nasilenie napięć geopolitycznych na świecie. Intensyfikacja konfliktów w Syrii, na Ukrainie, w Afganistanie i dalsze pogorszenie stosunków pomiędzy USA i Koreą Północną oraz Rosją mogłoby doprowadzić do wzrostu awersji do ryzyka i osłabienia złotego oraz negatywnie wpłynąć na inwestycje zagraniczne w Polsce oraz światowy wzrost gospodarczy.

Niepewność dotycząca zmian w polityce gospodarczej w kraju, w tym szczególnie przyszłych zmian w systemie podatkowym, może przyczynić się do odraczenia przez polskie przedsiębiorstwa nowych projektów inwestycyjnych. Zmniejszenie skali inwestycji mogłoby mieć negatywny wpływ na potencjał polskiej gospodarki, obniżając tempo wzrostu w horyzoncie najbliższych kilku lat.

Skrócone śródroczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku za III kwartał 2018 roku

Skrócony rachunek zysków i strat

w tys. zł	III kwartał	III kwartał	III kwartał*	III kwartał	
	Za okres	okres od 01/07/18 do 30/09/18	okres narastająco od 01/01/18 do 30/09/18	okres narastająco* od 01/07/17 do 30/09/17	okres narastająco* od 01/01/17 do 30/09/17
Przychody z tytułu odsetek		316 234	934 046	352 440	994 034
Przychody o podobnym charakterze		15 351	42 005	n/d	n/d
Koszty odsetek i koszty o podobnym charakterze		(51 492)	(149 402)	(79 832)	(204 668)
Wynik z tytułu odsetek		280 093	826 649	272 608	789 366
Przychody z tytułu opłat i prowizji		149 618	453 917	155 019	454 905
Koszty opłat i prowizji		(19 694)	(56 126)	(15 422)	(49 399)
Wynik z tytułu opłat i prowizji		129 924	397 791	139 597	405 506
Przychody z tytułu dywidend		122	23 703	-	32 835
Wynik na handlowych instrumentach finansowych i rewaluacji		93 946	285 341	93 112	245 152
Wynik na inwestycyjnych dłużnych aktywach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody^a		8 534	87 727	12 942	28 803
Wynik na inwestycjach kapitałowych i pozostałych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat^b		3 317	9 863	-	3 377
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń		-	3 682	2 891	6 445
Pozostałe przychody operacyjne		5 347	29 576	6 171	20 487
Pozostałe koszty operacyjne		(8 251)	(21 992)	(6 727)	(24 696)
Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych		(2 904)	7 584	(556)	(4 209)
Koszty działania i koszty ogólnego zarządu		(253 263)	(829 276)	(254 440)	(840 218)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych		(16 602)	(53 652)	(18 399)	(53 565)
Wynik z tytułu zbycia pozostałych aktywów		-	(858)	25	52
Wynik z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe ^c		(19 218)	(51 781)	(22 060)	(61 003)
Podatek od niektórych instytucji finansowych		(19 276)	(61 209)	(19 267)	(59 378)
Zysk brutto		204 673	645 564	206 453	493 163
Podatek dochodowy		(46 252)	(144 646)	(44 289)	(117 069)
Zysk netto		158 421	500 918	162 164	376 094
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)			130 659 600		130 659 600
Zysk na jedną akcję (w zł)			3,83		2,88
Rozwodniony zysk na jedną akcję (w zł)			3,83		2,88

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Bank zastosował MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystał z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{a)}Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych dłużnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^{b)}Odpowiada pozycji 'Wynik na inwestycyjnych instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży' według MSR 39.

^{c)}Odpowiada pozycji 'Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne' według MSR 39.

Skrócone sprawozdanie z całkowitych dochodów

w tys. zł	III kwartał	III kwartał	III kwartał*	III kwartał
	okres od 01/07/18 do 30/09/18	narastająco okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/07/17 do 30/09/17	narastająco* okres od 01/01/17 do 30/09/17
Zysk netto	158 421	500 918	162 164	376 094
Pozostałe całkowite dochody, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat:				
Wycena aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ^{d)}	(7 562)	30 483	51 853	134 111
Pozostałe całkowite dochody, które nie mogą być przekwalifikowane do rachunku zysków i strat:				
Zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	1 883
Całkowite dochody ogółem	150 859	531 401	214 017	512 088

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Bank zastosował MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystał z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{d)}Odpowiada pozycji 'Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)' według MSR 39.

Skrócone sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Stan na dzień	30.09.2018	31.12.2017 [*]
<i>w tys. zł</i>			
AKTYWA			
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym		661 547	462 126
Należności od banków		879 924	836 166
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		4 184 229	2 162 040
Inwestycyjne dłużne aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody ^{e)}		15 487 391	17 439 439
Udziały w jednostkach zależnych ^{f)}		106 084	106 368
Inwestycje kapitałowe i pozostałe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ^{f)}		52 098	26 171
Należności od klientów		21 351 349	19 766 803
Rzeczowe aktywa trwałe		359 261	375 673
Wartości niematerialne		1 371 877	1 351 583
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		193 040	176 979
Inne aktywa		159 589	158 688
Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia		-	1 928
Aktywa razem		44 806 389	42 863 964
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków		2 365 284	1 568 261
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu		1 252 670	1 351 031
Pochodne instrumenty zabezpieczające		-	50 191
Zobowiązania wobec klientów		33 459 170	32 172 441
Rezerwy		37 097	17 871
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		36 920	52 340
Inne zobowiązania		861 820	777 211
Zobowiązania razem		38 012 961	35 989 346
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy		522 638	522 638
Kapitał zapasowy		2 944 585	2 944 585
Kapitał z aktualizacji wyceny		20 311	(9 376)
Pozostałe kapitały rezerwowe		2 879 760	2 879 669
Zyski zatrzymane		426 134	537 102
Kapitał własny razem		6 793 428	6 874 618
Zobowiązania i kapitał własny razem		44 806 389	42 863 964

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Bank zastosował MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystał z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

^{e)} Odpowiada pozycji 'Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży' według MSR 39.

^{f)} W 2017 roku prezentowane łącznie jako 'Inwestycje kapitałowe' według MSR 39.

Skrócone sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2018 roku	522 638	2 944 585	(9 376)	2 879 669	537 102	6 874 618
Zmiany wynikające z zastosowania MSSF 9**	-	-	(796)	-	(74 784)	(75 580)
Stan na 1 stycznia 2018 roku z uwzględnieniem zmian wynikających z zastosowania MSSF 9	522 638	2 944 585	(10 172)	2 879 669	462 318	6 799 038
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	30 483	-	500 918	531 401
zysk netto	-	-	-	-	500 918	500 918
wycena aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody (netto) ^g	-	-	30 483	-	-	30 483
Dywidendy do wypłaty	-	-	-	-	(537 011)	(537 011)
Transfer na kapitały	-	-	-	91	(91)	-
Stan na 30 września 2018 roku	522 638	2 944 585	20 311	2 879 760	426 134	6 793 428

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	2 944 585	(215 061)	2 867 565	604 199	6 723 926
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	134 111	1 883	376 094	512 088
zysk netto	-	-	-	-	376 094	376 094
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	134 111	-	-	134 111
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	1 883	-	1 883
Dywidendy do wypłaty	-	-	-	-	(591 888)	(591 888)
Transfer na kapitały	-	-	-	12 311	(12 311)	-
Stan na 30 września 2017 roku*	522 638	2 944 585	(80 950)	2 881 759	376 094	6 644 126

w tys. zł	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane	Kapitał własny razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku	522 638	2 944 585	(215 061)	2 867 565	604 199	6 723 926
Całkowite dochody ogółem, z tego:	-	-	205 685	(207)	537 102	742 580
zysk netto	-	-	-	-	537 102	537 102
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)	-	-	205 685	-	-	205 685
zyski aktuarialne z wyceny programu określonych świadczeń (netto)	-	-	-	(207)	-	(207)
Dywidendy wypłacone	-	-	-	-	(591 888)	(591 888)
Transfer na kapitały	-	-	-	12 311	(12 311)	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku*	522 638	2 944 585	(9 376)	2 879 669	537 102	6 874 618

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Bank zastosował MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystał z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

**Wpływ zmiany zasad rachunkowości w związku z wdrożeniem MSSF 9 został zaprezentowany w nocie 3.

g)Odpowiada pozycji 'Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży (netto)' według MSR 39.

Skrócone sprawozdanie z przepływów pieniężnych

w tys. zł	III kwartał narastająco	III kwartał narastająco*
	okres od 01/01/18 do 30/09/18	okres od 01/01/17 do 30/09/17
Stan środków pieniężnych na początek okresu sprawozdawczego	514 477	672 754
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	806 390	886 697
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	(33 695)	(44 870)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	(572 947)	(672 712)
Stan środków pieniężnych na koniec okresu sprawozdawczego	714 225	841 869
Zmiana stanu środków pieniężnych	199 748	169 115

*Na dzień 1 stycznia 2018 roku Bank zastosował MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy i skorzystał z opcji nie przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów.

Skrócona informacja dodatkowa

1. Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone zgodnie „z wymogami Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej MSR 34 „Śródroczna Sprawozdawczość Finansowa”, który został zatwierdzony przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami.

Nie zawiera ono wszystkich informacji wymaganych dla pełnego rocznego sprawozdania finansowego i powinno być czytane łącznie z rocznym jednostkowym sprawozdaniem finansowym Banku za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku oraz skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za III kwartał 2018 roku.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018 r., poz. 757) Bank jest zobligowany do publikacji kwartalnych wyników finansowych za okres 9 miesięcy, kończący się 30 września 2018 roku, który jest uznawany za bieżący śródroczny okres sprawozdawczy.

2. Zasady przyjęte przy sporządzeniu sprawozdania finansowego

Skrócone śródroczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku za III kwartał 2018 roku zostało sporządzone zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu, na podstawie którego emitent będący jednostką dominującą nie jest obowiązany do przekazywania odrębnego jednostkowego raportu kwartalnego, pod warunkiem zamieszczenia w skonsolidowanym raporcie kwartalnym skróconego śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego, zawierającego: bilans, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym, rachunek przepływów pieniężnych oraz skróconą informację dodatkową, zawierającą te informacje i dane, które są istotne dla właściwej oceny sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowego emitenta, a nie zostały uwzględnione w śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Ponadto w myśl przepisów wyżej wymienionego Rozporządzenia wymagane jest, aby skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadami rachunkowości stosowanymi przy sporządzeniu rocznego sprawozdania finansowego z uwzględnieniem zmian opisanych w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za III kwartał 2018 roku.

Zasady przyjęte przy sporządzeniu niniejszego skróconego śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku są zgodne z zasadami rachunkowości przyjętymi i opisanymi w rocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym Banku za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2017 roku z uwzględnieniem zmian opisanych w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy za III kwartał 2018 roku.

Pozostałe informacje i objaśnienia przedstawione do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy za III kwartał 2018 roku zawierają wszystkie istotne informacje stanowiące jednocześnie dane objaśniające do niniejszego skróconego śródrocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Banku.

Poniżej przedstawiono w uzupełnieniu podsumowanie wyników finansowych Banku za III kwartał 2018 roku.

Wyniki finansowe Banku

W III kwartale 2018 roku Bank wypracował zysk brutto w wysokości 205 mln zł w porównaniu z 206 mln zł zysku brutto w analogicznym okresie 2017 roku, co odpowiada za spadek w wysokości o 0,9% r./r.

Zysk netto osiągnięty w okresie od lipca do września bieżącego roku wyniósł 158 mln zł w porównaniu z 162 mln zł zysku netto w analogicznym okresie 2017 roku (tj. spadek o 2,3% r./r.).

Wpływ na kształtowanie się zysku netto Banku w III kwartale 2018 roku miał wzrost wyniku z tytułu odsetek o 7 mln zł (tj. 2,7% r./r.), spadek wyniku z tytułu opłat i prowizji o 10 mln zł (tj. 6,9% r./r.) oraz nieznaczny spadek wyniku na instrumentach finansowych (handlowe instrumenty finansowe i rewaluacja, inwestycyjne dłużne aktywa finansowe, inwestycje kapitałowe i pozostałe) łącznie o 0,3 mln zł (tj. 0,2% r./r.). Jednocześnie koszty działania Banku i koszty ogólnego zarządu oraz amortyzacji nieznacznie spadły o 3 mln zł (tj. -1,1% r./r.) oraz zanotowano niższe odpisy netto z tytułu utraty wartości aktywów finansowych oraz rezerwy na zobowiązania pozabilansowe o 3 mln zł (tj. 12,9% r./r.).

Skonsolidowany raport kwartalny za III kwartał 2018 roku będzie udostępniony na stronie internetowej Banku Handlowego w Warszawie S.A. www.citihandlowy.pl.

Podpis Dyrektora Departamentu
Sprawozdawczości Finansowej, Kontroli i Podatków
Data i podpis

13.11.2018 roku

.....

Podpis Wiceprezesa Zarządu Banku

Data i podpis

13.11.2018 roku

.....